

ST.-ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Tijdschrift nr. 136-2016

www.sint-andries.com sah@sint-andries.com

Rekeningnummer: BE14 7895 6624 4083, verdeling op naam: 7 euro/jaar

COMITE ST. ANDRIESKWARTIER HERLEEFT Korte Vlierstraat 7 - 2000 Antwerpen

Verantw. uitg.:
Martha Meulemans
Korte-Vlierstraat 7
2000 Antwerpen

POESJENELLENWANDELING !

We gaan naar 15 locaties in de Sint-Andries-wijk die ooit iets te maken hebben gehad met de poesjes, het poppentheater, de poppenkast-spielen en de figuur "Pulcinella". In het eerste deel wandelen we naar 8 locaties en na een rustpauze bezoeken we de overige 7.

De locaties zijn gelegen op de Sint-Andries-plaats, de Lange Riddersstraat, de Augustijnenstraat, de Bogaerdestraat, de Salm-Salmstraat, de Nationalestraat, de Scheldestraat, de Sint-Michielskaai; de Steenhoudersvest, de IJzerenwaag en de Sleutelstraat.

Bij elke locatie vertelt Walter Van Looveren van de vzw "Verhalenwerf" leuke folkloristische anecdotes en ook een stukje geschiedenis. We laten ter plaatse beeldmateriaal zien wat met de plaats te maken heeft. Zo tonen we foto's, tekeningen en accessoires.

Deze wandeling is heel actueel vermits het district van plan is het standbeeldje van "de Neus" aan de Nationalestraat nog dit najaar te laten herstellen. Het beeld werd in een magazijn geplaatst omwille van de werken voor de heraanleg van de Nationalestraat. Het werd aan de arduinen sokkel beschadigd en het achterliggende paneel, een olieverfschilderij in plexyglas dat de poesjenellenkelders voorstelde, is verdwenen.

De poesjenellenwandeling gaat door op zondag 25 september.

We komen bijeen in het coStA, Sint-Andriesplaats 24. Het vertrek is om 15 uur. De deelname kost 5 euro per persoon. U kan dit betalen via onze rekening

BE14 7895 6624 4083 of U kan het bedrag onder gesloten omslag met Uw naam erop in de brievenbus steken van het secretariaat, Korte Vlierstraat 7.

Ereleden mogen gratis mee.

We hopen U op 25 september te mogen ontmoeten en dat U zult genieten van deze wandeling.

WAT IS HABBEKRATS?

In een oud stadsmagazijn in de Prekersstraat opende in september 2008 een nieuw jeugdcentrum. Het Habbekratshuis is bedoeld voor buurtkinderen van 12 tot 18 jaar en voor problematische jeugd. De infrastructuur en de personeels- en werkingskosten waren voor rekening van de stad terwijl de renovatie van het magazijn betaald werd door de vzw “Kindergeluk”.

De jongeren werden gezocht op scholen en pleinen. Habbekrats wil een waaier van activiteiten bieden, gericht op de individuele behoeften van de kinderen.

Lid zijn van Habbekrats kost maar 5 euro per jaar.

Habbekrats wil meer zijn dan een doorsnee jeugdcentrum. Ze willen jongeren aanspreken die soms moeilijker te bereiken zijn en hen waarden meegeven waarvan respect misschien de belangrijkste is. Er worden losse activiteiten georganiseerd voor de buurtkinderen. Het is

een plek waar ze zich kunnen uitleven. In het centrum werd alles opgebouwd rond een in-doorplein. Er zijn een infohoek, een schattenparcours op zolder, een film- en praatzaaltje, een cyberroom, een rockkelder, een multimediaruimte, een podium, een alcoholvrij café, een restaurant, klimmuren en een studio voor theater.

Enkele voorbeelden van activiteiten zijn het spelen van een mini-WK, het buurtfeest “de Habbeding” en de vrijdagse “Spektakeldagen”. Er wordt elke dag een avondactiviteit georganiseerd zoals koken of dansen.

Ook het vormingsaspect speelt een voorname rol: de activiteiten zijn erg avontuurlijk en plezierig maar tegelijkertijd steken de jongeren er heel wat van op.

Toen het district in december 2012 de wijkbudgetten in het leven riep won Habbekrats met hun voorstel de zijmuur van hun clublokaal te beschilderen met artistieke graffiti.

De algemeen coördinator en oprichtster van Habbekrats Chris Van Lysbetten geeft dit jaar het boek “Elk kind is een held” uit.

JAN HAPPAERT

Johanna, de oudste dochter van Jan III, hertog van Brabant, volgde haar vader op. Bij wijze van vergoeding ontvingen de andere twee dochters, Margareta en Maria, jaargelden die geheven werden op de inkomsten van het hertogdom.

Maar het duurde niet lang of Johanna's echtgenoot, Wenceslaus van Luxemburg, staakte de betalingen waarop Lodewijk van Male, graaf van Vlaanderen, Wenceslaus de oorlog verklaarde. Hij bracht een leger op de been en probeerde het markgraafschap Antwerpen te veroveren. Mechelen, dat eerder had gecapituleerd, kreeg het stapelrecht op het zout, de vis en de haver. Daardoor werd Antwerpens toekomst benadeeld. Toen men in Antwerpen vernam dat de Vlamingen in aantocht waren werden verdedigingsmaatregelen getroffen.

De volgende legende zou slechts folklore zijn. Toch willen we ze jullie vertellen.

Hoofdman van het gilde van de oude Voetboog was ridder Jan Happaert. Met de kreet "Houdt aan!" stormden zijn schutters het leger tegemoet en schoten ze hun pijlen af. Velen vonden de dood in een diepe put die letterlijk met lijken werd gevuld. De plaats waar deze strijd zich had voorgedaan werd nadien Vlamingsveld geheten omdat er zoveel Vlamingen het leven lieten. Later werd de naam verbasterd tot Vleminckveld. De put die "Gortersput" werd genoemd kreeg een nieuwe naam, de "Schuttersput". Er werd op de spits van de stenen pomp, die nadien werd geplaatst, het verkleinde beeld van een schutter aangebracht.

Happaert werd in 1542 schepen van de stad Antwerpen en het jaar nadien binnenburgemeester. Hij liet in 1557 het huizencomplex "Het Schip" bouwen met puntgeveltjes en een grote ingangspoort. Hij woonde daar tot aan zijn dood in 1561. Zijn lijk werd in de Sint-Joriskerk bijgezet. In zijn testament had hij de wens geuit dat ieder jaar met het jaargetijde zijn zwart satijnen kleed en zijn wapens op de grafsteen in

het koor zouden worden uitgespreid

In een akte van 12 april 1563 wordt er melding gemaakt van een huis, gelegen "in de nyeuwe Happaertstrate tusschen Hendricx Happaerts huis".

Egidius, de zoon van Jan, vervulde dezelfde ambten als zijn vader gedurende dertig jaar.

Later werd de Happaertstraat genoemd naar ridder Jan Happaert.

WIST GE ... ?

– dat onze bourgeoisiegroep deelnam aan de 30ste Seminiviering ? Zij vormden een erehaag aan het stadhuis voor de jonggehuwden. De trouwers kregen een Seminikoek en een bloemetje.

– dat Plein Publiek in 2015 het tijdelijk beheer van de Fierensblokken in handen kreeg ? Sindsdien organiseren er vele verenigingen hun sociale en culturele activiteiten. Zo presenteerde coStA concerten van Guido Belcanto, de Bonanza's, een jazzkroegentocht en een Brasspartij.

– dat op 30 april het turngala van “De Hoop” plaats vond ? Ook het trommelkorps “De Hoop” verleende zijn medewerking.

We feliciteren Elvire Milio en haar leiding t.g.v. het 95jarig bestaan.

– dat op 20 en 21 augustus het mossel feest weer doorgaat ten voordele van inloophuis “De Steenhouwer” ? U wordt verwacht op de Sint-Andriesplaats tussen 12 en 19 uur.

- dat er 36 aanwezigen waren bij onze uitkoop van het poppenspel “De spastische chirurg” door “Het Spelleke van Semini”, het AKSIE-poppentheater ? De toeschouwers keerden allemaal enthousiast terug !

AGENDA VAN DE WIJK

- **Multatuli-theater**, Lange Vlierstraat 5, van 17 september tot en met 17 december : “Als de kat van huis is...” van Johnnie Mortimer en Brian Cooke.

Vertaling : Carry Goossens en Dirk Van Vooren. Elke vrijdag en zaterdag om 20.30 uur. Zondagmatinee om 15 uur. Reservatie via telefoon

+3232316814 donderdag en zaterdag van 17 tot 19 uur en op vrijdag van 14 tot 17 uur.

– Sint-Andrieskerk : zaterdag 20 augustus te 20 uur. Concert door het

A capellakoor “Dzvinha” uit Oekraïne. Info: antoon.vancoetsem@scarlet.be

In het kader van “Laus Polyphoniae” (tickets www.amuz.be) zondag 21 augustus om 22.15 uur : Gothic Voices – Masters of the Rolls.

ST.-ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Tijdschrift nr. 137-2016

www.sint-andries.com   sah@sint-andries.com

Rekeningnummer: BE14 7895 6624 4083, verdeling op naam: 8 euro/jaar

COMITE ST. ANDRIESKWARTIER HERLEEFT Korte Vlierstraat 7 - 2000 Antwerpen

Verantw. uitg.:
Martha Meulemans
Korte-Vlierstraat 7
2000 Antwerpen

10 JAAR FILM “ PAROCHIE VAN MISERIE “

Zondag 5 februari te 15 uur in de Kleine Zaal van het coStA, Sint-Andriesplaats 24.

Het is 10 jaar geleden dat comitélid Harry van Bokhoven het boek verfilmde van John Wilms. Die film vertonen we opnieuw als ode aan de inmiddels overleden cineast.

Waar is de tijd? Cafés en restaurants leenden horecama-
teriaal uit van vroeger en gaven water aan de dames die de wasvrouwen uitbeeldden. Een pand uit de Kloosterstraat werd gebruikt als oud cafeetje. Een vrijwilliger timmerde de schabben voor de glazen in elkaar. Meubilair en attributen werden door antiquairs uit de Kloosterstraat uitgeleend. Kamers van het wijkhuis werden gebruikt voor het aanbrengen van grime en de verdieping boven het Multatulitheater werd omgebouwd tot winkel en woning van een stervende. Sommigen stelden hun auto ter beschikking om meubels te vervoeren. Ook de kerk van Sint-Andries leende kledij uit voor de rollen van pastoor en koster.

Omdat het comité niet beschikte over een politieuniform ging de man die deze rol speelde de kledij huren en hij betaalde zelf de kosten. Er werd zelfs een zaaltje in de Lange Vlierstraat omgebouwd tot een café-chantant. Het decor was een rode molen die herinnerde aan de danszaal “Moulin Rouge”. Het publiek beeldde de bourgeoisie uit rond de jaren 1900.

De kinderen die toen mee acteerden zijn inmiddels 10 jaar ouder en zullen verrast zijn als ze de film opnieuw zien.

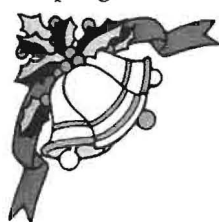
In het programma voor de pauze kan U luisteren naar

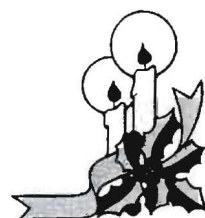
gedichten over onze wijk van Tony Rombouts, Gust Van Brussel, Bert de Bruyne, Edmond Van Offel, Karel van den Oever, Jack Verstappen, Constantijn Huygens en Gaston Decoo. Ze worden voorgelezen door Wiske Claus, Martje Meulemans, Walter Van Looveren en Achiël Van Ginkel.

U kan meezingen met liedjes over het Sint-Andrieskwartier van Dree Deweerdt, Lutje Visterin, Leon Snoeys, Robert Stolz, Bobbejaan Schoepen en Frans Lamoën. Het muzikale gedeelte wordt verzorgd door zangeres Chris Gils, het koor “Wijklawijt”, het ensemble “Bagatel” en Joris Visterin met zijn trekzak.

Kaarten zijn te koop via bankrekening
BE14 789 5662440 83. De inkomprijs is 5 euro.
Ereleden hebben gratis toegang.
Tot 5 februari !

**De leden van het comité
“Sint-Andrieskwartier herleeft”
wensen alle lezers een gelukkig 2017 !**

TERUGBLIK OP DE POESJENELLENWANDELING

Op 25 september vertrokken we met 26 personen aan het coStA te 15 uur.

Walter van Looveren liet stangpop “De Neus” de mensen verwelkomen.

Het was duidelijk dat de poesjenellenkop uit hout werd gesneden en op de romp gehecht werd met een haak zodat de kop gemakkelijk afgenomen kon worden.

De kopstang werd boven op de kop aan een andere haak vastgemaakt. Een tweede stang liep naar de rechterarm. De bewoners uit volksbuurten zoals Sint-Andries zochten verpozing bij het poppenspel. In de schouwburg met levende acteurs konden ze geen plaats betalen. Er werd gespeeld in kelders, de enige betaalbare oplossing voor het publiek. Het probleem was een huiseigenaar te vinden die bereid was zijn kelder af te staan voor popsejevoorstellingen.

Schrijver Amand de Lattin noemde Sint-Andries “de burcht van de poppenspelers”. Volgens historicus Melchior Kamp waren er in Antwerpen meer dan 40 popsetheaters waarvan er 20 gelegen waren in Sint-Andries. Op 25 september bezochten we er 15. We zetten ze nog even op een rijtje :

1. coStA, Sint-Andriesplaats 24 (de Nacht van de Neus met het optreden van de poesje van de Reep)
2. Witten Griffioen, Lange Riddersstraat 79 (de Poesje van Sint-Andries)
3. Basisschool Musica, Lange Riddersstraat 48 (Poesjetheater “Pierke Pierlala”)
4. Lange Riddersstraat 41 (café “Derby”)
5. Kelder van de Sint-Andrieskerk (Augustijnenstraat) Poppentheater van de Berchmanskring

6. Jeugdherberg “Pulcinella” (Sint-Antoniusstraat/Happaertstraat) Open Wervendag zondag 10 mei 2009 met stangpop “De Neus”
7. Koeihouderij “Salm-Salm”, Salm-Salmstraat 8 (poppenkast van den Dam)
8. Standbeeld van “De Neus” (Prekersstraat), werk van Ine Peetermans
9. Het vroegere washuis en het werkhuis Centrale Verwarming (Prekersstraat 14) nu “Habbekrats” (de Poesje van de Lange Wapper)
10. Het Seniorenclubhuis (nu Stampmedia), Prekersstraat 25 (het poppenspel “Oud Antwerpen”)
11. “De Blauwe Hond” (Scheldestraat 31) poesjenellen-theater “Van Campen”
12. Sint-Michielskaai (poppenspel van kunstschilder Floris Jespers)
13. Het vroegere Noordtheater, Steenhoudersvest 16 (de première van het eerste poppenspel van de Poesje van Sint-Andries)
14. Het vroegere Augustijnercentrum, later het Theater aan de Stroom, IJzerenwaag 12a (poppenkast “Mie Tomat”)
15. Sleutelstraat 29 (poppenspel van Johan Zwijsen)

De mensen waren enthousiast. Walter liet stangpop “Wannes Van de Velde” nog een liedje zingen van de poesje “Water en wijn”. Het was een fijne dag !

HUIZEKEN VAN NAZARETH

Met gedeeltelijke financiële steun van hun weldoeners kochten de 19 zusters van het convent "Huizeken van Nazareth" op 24 april 1924 voor 300 000 fr. het huis van wijlen notaris Fioces in de Sint-Antoniussstraat. Kardinaal Mercier installeerde de nieuwe congregatie officieel op 19 mei 1924. Zuster Catharina Ooms werd de eerste overste. Samen met Zuster Helena nam zij op 21 mei haar intrek in de nieuwe woning. Van de overige zusters logeerden sommigen aanvankelijk bij de zieken die ze verzorgden. Dat ze niet direct gezamenlijk het nieuwe klooster konden bewonen vindt zijn oorsprong in het feit dat het gebouw tijdens de Eerste Wereldoorlog zwaar beschadigd werd door de inslag van een bom. Overal lag steengruis. Slechts twee kamertjes op de bovenverdieping konden direct in gebruik worden genomen.

De eerste dag na haar aankomst probeerde zuster Helena te koken maar de pot waarin ze de soep wou maken bleek lek. Ook de koperen marmiet die ze vond bleek vol gaten te zitten. Omdat ze geen borden hadden namen ze enkele koffiekopjes waar de oren van af waren.

Na de renovatie gaf het aartsbisdom de toestemming om een eigen kapel in te richten. Sympathisanten schonken verscheidene beelden. De kelk was een gift van barones van de Werve de Schilde, het wierookvat van kunstenaar Pieter Genard en de ciborie en de godslamp kwamen van de familie Belloy.

Op 15 februari 1925 aanvaardde de nieuwe congregatie haar eerste postulante Maria Catharina Elisabeth Ooms die op 18 augustus gekleed werd. Later zouden nog 18 anderen volgen.

Er werd een vzw van het klooster opgericht. De eerste voorzitter werd pastoor Hubertus Andreas Jageneau van de Sint-Andriesparochie waaronder het klooster ressorteerde. Dank zij de steun van Emerantia Godts en van de familie Belloy kon het klooster de aanpalende gebouwen in de Sint-Antoniussstraat aankopen.

Er werd een doorgang gemaakt naar de Sleutelstraat. De idee ontstond om een bejaardenhuis te installeren. In 1935 werd begonnen met de verbouwing van de bestaande panden en spoedig konden 18 bejaarde dames er hun intrek nemen.

In 1946 werd de laatste lening afgelost. Het klooster werd een bejaardenhuis dat tot nu dienst doet als opvang voor oude mensen.

Kerstmarkt: 17 december vanaf 14u
Neusplein aan de Prekersstraat

OPROEP:

Zijn er mensen die ons willen assisteren bij activiteiten?

vb. het opbouwen van en permanentie infostands, ontvangst en controle inkom zoals bij de filmvoorstelling.

Spreek ons aan of contacteer ons via sah@sint-andries.com of tel. 03/234 32 42.

We kunnen zelfs al hulp gebruiken op de kerstmarkt...

WIST GE ... ?

– dat onze bourgeoisiegroep op 21 en 22 juli weer aanwezig was op de Bel-Epoquefeesten in de Antwerpse Zoo ? Er waren 47 deelnemers waaronder 5 kinderen.

Thomas More, gravure door Th. de Bry

– dat het 500 jaar geleden is dat “Utopia”, het beroemde boek van filosoof Thomas More verscheen ? We herinneren ons dat de Thomas More Hogeschool van de Sint-Andriesstraat nr. 2 zeer vereerd was dat Campus National samen met negen andere erfgoedpanden mocht meedingen naar de monumentenprijs “Het mooiste gebouw van Antwerpen”.

– dat het madonnabeeld van de Kleine Markt, het werk van Jos Mertens uit 1888, volledig werd opgeknapt door Levanto in opdracht van de Stad Antwerpen ? Zowel de oude pomppijler met schutterselementen als het erop rustende beeldhouwwerk werden netjes herschilderd.

– dat Adrienne De Munck op 17 augustus honderd jaar werd ? Dat werd gevierd in woonzorgcentrum “De Gulden Lelie” in de Schoytestraat 19. Ze woonde vroeger in de Willem Lepelstraat 15. Adrienne was jarenlang bij de parochiale bejaardenwerking en is nu lid van de buurtgroep BOTA.

AGENDA VAN DE WIJK

– **Multatuli-theater**, Lange Vlierstraat 5, van 9 januari tot en met 19 maart:

“Ge zijt maar 2 keer jong”, een komedie van Ron Aldridge, elke vrijdag en zaterdag om 20.30 uur. Zondagmatinee om 15 uur op 25/1, 29/1, 5/2, 19/2, 26/2 en 12/3.

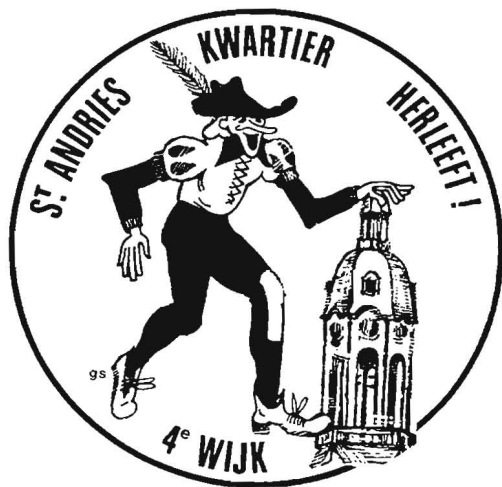
Reservatie via tel. + 32 3 231 68 14 donderdag en zaterdag van 17 tot 19 uur en op vrijdag van 14 tot 17 uur.

– Modemuseum, Nationalestraat 28, expo “ MoMu eert Rik Wouters” met werken van de kunstenaar n.a.v. de 100ste verjaardag van zijn overlijden.

Ook modeontwerpers inspireerden zich op zijn werk. Tot dinsdag 28 februari.

Info via tel. 03 47027 70.

ST.-ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Tijdschrift nr. 138-2017

www.sint-andries.com sah@sint-andries.com

Rekeningnummer: BE14 7895 6624 4083, verdeling op naam: 8 euro/jaar

COMITE ST. ANDRIESKWARTIER HERLEEFT Korte Vlierstraat 7 - 2000 Antwerpen

Verantw. uitg.:
Martha Meulemans
Korte Vlierstraat 7
2000 Antwerpen

ONZE BOURGEOISIEGROEP OP DE BEL-EPOQUEFEESTEN

Op 21 en 22 juli neemt onze bourgeoisiegroep deel aan de bel-epoquefeesten in de Antwerpse Zoo.

In 1840 was burgemeester Jan Frans Loos onder de indruk van Artis, de dierentuin van Amsterdam. Hij wou ook een Zoo voor Antwerpen. Hij richtte met de burgerij (de bourgeoisie) een commissie op, de latere Maatschappij voor Dierkunde.

De eerste directeur werd Jacques Kets. Over zijn "Kabinet van Natuurlijke Historie" in de Kloosterstraat schreef men toen in de oude Nederlandse spelling: "De verzameling der raarste vogels en dieren welke zich aldaar bevinden is boven maate schoon en verdient de aandacht der inwoners en vreemdelingen."

Tijdens de bel-epoquefeesten herdenkt onze bourgeoisiegroep de geboorte van de Antwerpse Zoo.

De voorloper van onze huidige dierentuin is dus eigenlijk het natuurwetenschappelijk kabinet aan de Kloosterstraat. Kets was de raadsman voor al wie een raar beest bezat of van overzee meebracht. Hij was een zonderling man. Van in zijn jeugd had hij een bijzondere neiging tot de natuurwetenschappen. Zijn vader was een fervent jager en visser. Wanneer hij een dier naar huis bracht wekte dat bij Jacques een enorme belangstelling op om het beest verder te onderzoeken.

Tot zijn spijt zag hij natuurlijk vele dieren sterven. Het duurde niet lang of hij vond een methode om de vellen van de dieren te bewaren. Hij wist ze later zelfs op te zetten. Zo werd hij in 1815 op 30jarige leeftijd gelast om het tijdens de Slag van Waterloo gesneuveld paard van Prins Willem van Oranje op te vullen en ten toon te stellen in het museum van Leiden.

Zijn verzameling van vele natuurvoortbrengselen – zowel levende als dode planten en dieren – wekte nieuwsgierigheid op bij enthousiaste geïnteresseerden. Velen wensten zijn collectie te bewonderen.

Gezien hij ongehuwd was nam hij de zoon van zijn zuster in bescherming en leerde hem de knepen van het vak. Met de hulp van de heer Loos, baron de Caters en provinciegouverneur De Cuyper besloot men in 1843 een dierentuin te stichten op de grond die door de stad werd opgeëist om er een kazerne voor de ruitserij te bouwen. Oom en neef Kets brachten de verzameling in de nieuwe hof over. Kets werd bestuurder voor het leven gekozen. Het begin van de dierentuin was uiteraard zeer bescheiden en op het beperkte grondgebied kon men geen grote hokken voor de dieren bouwen.

Kets overleed in februari 1865.

ENORM SUCCES VOOR “ 10 JAAR FILM PAROCHIE VAN MISERIE “

Op zondagmiddag 5 februari zetten we ons 42ste werkjaar in met een folklorenamiddag als eerbetoon aan Harry van Bokhoven, de inmiddels overleden cineast, die 10 jaar geleden het boek “De Parochie van Miserie” van John Wilms verfilmde. In de grote zaal van het CostA telden we 106 enthousiaste toeschouwers.

Voor de pauze kon het publiek luisteren naar werk van dichters over de Sint-Andrieswijk. Zij zongen uit volle borst mee met liedjes over de parochie van miserie, zoals “De lichtjes van de Schelde” van Bobbejaan Schoepen, “Trijntje Cornelis” van Lutje Visterin en “Jubilee in Sint-Andries” van Dree Deweerdt. Het lied “Mein kleiner Gardeoffizier” van Robert Stolz werd gezongen in de Antwerpse versie “De lustige Wefkes “ op de manier zoals het in de Antwerpse café-chantants klonk. “De Poesjenellenkelder” van Frans Lamoen werd gebracht door Chris Gils, Leon Snoeys en Lutje Visterin. Leon zong bovendien zijn ode aan Sint-Andries in het lied “Hier zen ik geboure” dat hij zelf geschreven had.

Walter Van Looveren bracht het gedicht “Dinska Bronska” van Karel van den Oever wiens gedenkplaat door de VTB op de gevel van zijn geboorte- en sterfhuis in de Steenhouwersvest nr. 18 prijkt. Hij vertolkte ook “Sinjoren” van Gaston Decoo, de schrijver van het boek “Krotten en Kruisen”.

Achiel Van Ginkel liet “Theodoor Van Rijswijk op zijn plaats” horen, een gedicht van Tony Rombouts en “Scheldekaai” van Gust van Brussel.

Wiske Claus liet het publiek genieten van “De Meimorgen” van Edmond van Offel en van “Terug naar de bron” van Jack Verstappen.

En Martje Meulemans bracht “De Baggeraar” van Bert De Bruyne in aanwezigheid van de dichter.

Het werd een geslaagde voorstelling dankzij de zanggroep “Wijklawijt”, het ensemble “Bagatel” en Joris Visterin op de trekzak.

Langs deze weg danken we alle artiesten voor hun medewerking en het talrijke publiek voor de opkomst.

LUTHERS LEER IN HET SINT-ANDRIES

In de 16de eeuw stond het oude klooster van de Saksische Augustijnen in de naar hen genoemde Augustijnenstraat. Er werd een kapel gebouwd ter ere van de heilige Drievuldigheid. Al spoedig werd deze kapel te klein en bouwden ze een grote kerk.

De eerste polemiek van Luther werd veroorzaakt door de afkondiging van aflaten in Duitsland in 1517, nu 500 jaar geleden. Albert van Brandenburg gebruikte de helft van de opbrengst om van paus Leo X het aartsbisdom Mainz te verkrijgen. Op 31 oktober van datzelfde jaar spijkerde de rebelse augustijn Maarten Luther 95 stellingen tegen de slotkerk van de Duitse universiteitsstad Wittenberg. Hij was docent theologie aan de universiteit.

Eén van zijn leerlingen was Jacob Proost, de prior van het augustijnerklooster van Antwerpen. Volgens Luther en Proost was de kerk corrupt. Ze verrijkte zich door aflaten te verkopen waarmee je zonden werden vergeven en als je geld genoeg had kon je zo in de hemel komen. De Antwerpse drukkers speelden een belangrijke rol in de verspreiding van Luthers geschriften en bijbels in de volkstaal.

In 1519 namen de monniken de leer van Luther over. Antwerpen werd toen "het Wittenberg aan de Schelde" genoemd. Sommigen trokken in Antwerpen feller van leer dan Luther in Wittenberg. Die augustijnen werden aangehouden voor hun ketterij en ze werden uit hun

kerk verjaagd. De altaren werden omver geworpen, de klokken werden weggenomen en de vensters werden toegemetseld. De meubels werden openbaar verkocht. De kerk waarin Jacob Proost predikte werd "een rovershol" genoemd. De diensten in de kerk werden in de geest van Luther gehouden. Zowel de hogere als de lagere klassen vonden hun weg naar deze diensten. Zo was stadssecretaris Cornelis Grapheus, de rechterhand van de Antwerpse burgemeester, een bekende lutheraan. Erasmus prijsde de preken van Proost. Hij vond het de beste plek om een goede preek te beluisteren. Het klooster is in 1523 afgebroken.

Twee augustijnermonniken die Luthers leer predikten en de bijbel in de volkstaal lazen werden gearresteerd en tot de brandstapel veroordeeld. Het waren Johan van Essen en Hendrik Vos. Zij werden levend verbrand in Brussel, daar was het keizerlijk hof en de katholieke macht gevestigd. Toen de Antwerpse monniken op de brandstapel kwamen zongen ze "Te Deum Laudamus", het latijnse lied dat "Wij loven U, o God" betekent. Later werden ook andere protestanten verbrand of in de Schelde geworpen. De Antwerpse drukker Adriaen Van Berghen werd ook tot de brandstapel veroordeeld. En ketterse boeken werden verbrand op bevel van de inquisiteur Frans Van der Hulst. Toch begon de reformatie 500 jaar geleden. Vele van Luthers ideeën zijn gemeengoed geworden.

WIST GE ... ?

– dat “Sint-Andrieskwartier herleeft” meedeed aan de 31ste Seminiviering van Aksie ? De bourgeoisiegroep was er weer en Staf Wielandt duwde onze wijkreus

– dat in het CostA “Sint-Andrieskwartier herleeft” ook optrad in “De Kleinste Revue” van Vitalsky samen met Betonne Jeugd, Jean Vingerhoets, het Multatuliteam Patsy en Tim, de zanggroep “Wijk-lawijt” en Lutje Visterin ?

– dat de acteur Marc Janssen overleed ? Hij speelde in 1973 de rol van Zotte Rik in “De parochie van Misericordie” van Jan Christiaens in het 120ste speeljaar van de Koninklijke Nederlandse Schouwburg. Marc werd 76 jaar. De uitvaart had plaats op 25 maart.

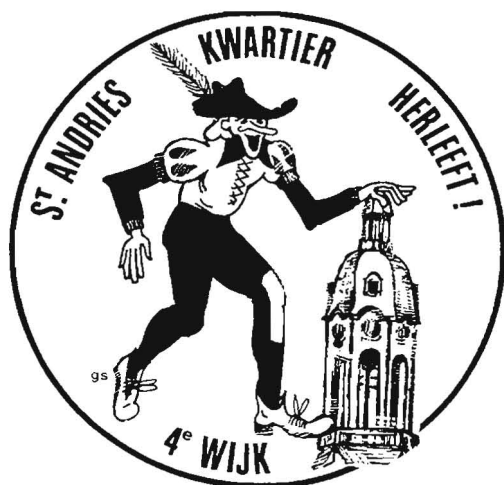
– dat het beeld “Onze-Lieve-Vrouw met Kind” van het hoekpand Bogaerdestraat – Schoytestraat een conserverende behandeling kreeg ? Zowel beeld, console als baldakijn werden behandeld door Geneviève Hardy. Ze reconstrueerde de console een beetje en bracht ook een blauw gevelveld aan.

AGENDA VAN DE WIJK

- **Multatuli-theater**, Lange Vlierstraat 5, tot 17 juni op vrijdagen en zaterdagen te 20.30 uur. “Feestje bij de burens” van Luc Chaumar. Reservatie via tel. +32 3 231 68 14 donderdag en zaterdag van 17 tot 19 uur en op vrijdag van 14 tot 17 uur.

– Sint-Andrieskerk 21 augustus te 22.15 uur: “Magnificat en Salve Regina” door Stile Antico. Tickets via Amuz, Kammenstraat 81 op dinsdag en donderdag tussen 13 en 16 uur of via tel. 03/292036080 en tickets@amuz.be

ST.-ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Tijdschrift nr. 139-2017

www.sint-andries.com sah@sint-andries.com

Rekeningnummer: BE14 7895 6624 4083, verdeling op naam: 8 euro/jaar

COMITE ST. ANDRIESKWARTIER HERLEEFT Korte Vlierstraat 7 - 2000 Antwerpen

Verantw. uitg.:
Martha Meulemans
Korte Vlierstraat 7
2000 Antwerpen

HET AKSIE-POPPENTHEATER “HET SPELLEKE VAN SEMINI” SPEELT VOOR ONS “SPEL IN D’HEL”

ZONDAG 17 SEPTEMBER TE 15 UUR

Voor de vierde keer heeft “Sint-Andrieskwartier herleeft” een uitkoop besteld van het nieuwe stuk van Aksie-poppentheater “Het Spelleke van Semini”.

In 2013 zagen we het stuk “Brabo, nen Antwaarpse Romijn”.

Toen bezochten we het zaaltje in “Elcker-ik”, Breughelstraat 31-33. Het jaar nadien genoten we van het spel “Semini en de val van Antwerpen” in de zaal boven café “Den Bengel”, Grote Markt nr. 5. In 2016 waren we aanwezig bij het historisch, licht geromantiseerd drama “De spastische chirurg”.

Vele abonnees vroegen het bestuur om een vierde uitkoop te plannen voor het stuk “Spel in d’ hel”, een oud poppenspel dat door Koen Jacobs herwerkt en geactualiseerd werd. Onder zijn regie voeren de spelers het stuk op.

We verwachten U op zondag 17 september te 15 uur opnieuw in de zaal boven café “Den Bengel”, op de 3de verdieping.

Smeer Uw beentjes maar in want er is geen lift.

U kan dit poppenspel bijwonen door de prijs van 8 euro te betalen via rekeningnummer BE14 7895 6624 4083. Ereleden hebben gratis toegang.

Mogen we jullie verwachten ?

HET HELDENPLEIN

Uit het nummer 136 van ons tijdschrift weten jullie wat Habbekrats is en doet in het Sint-Andrieskwartier. Het plein op de hoek van de Prekersstraat en de Van Craesbeeckstraat was ooit nog een grauwe en vooral nutteloze parking voor de bewoners van de sociale appartementsgebouwen. Het werd gekenmerkt door scheefliggende stenen, verlaten fietsenstallingen en betonnen muurtjes die langzaam overwoekerd werden door mos en onkruid. “Het idee om dit plein om te vormen tot een plek die gedragen kan worden door het hele Sint-Andrieskwartier bleek geen eenvoudige opdracht”, zegt Chris Van Lysebetten, bezieler van Habbekrats, “Maar we voelden dat er heel wat te doen viel met deze locatie. Zeker omdat er zo weinig open ruimte is in de binnenstad. Gelukkig hadden we met Habbekrats al een sterke band met het Sint-Andrieskwartier opgebouwd. We hebben ons pand in de Prekersstraat in eigen beheer gerenoveerd en we hebben een vuile muur die asbest bevatte vernieuwd met propere producten.” Onze redactie

heeft in tijdschrift nr. 136 een foto gepubliceerd met het prachtige graffitiwerk op deze muur. “Er gingen heel wat vergaderingen vooraf met het district, met de stad en met Woonhaven”, vertelt Van Lysebetten verder. “Dankzij veel sponsoring en vooral door veel idealisme en vrijwillige inzet is het ons gelukt om die parking om te vormen.

De naam “Heldenplein” is niet zomaar uit de lucht gegrepen. Bij Habbekrats gaan we ervan uit dat alle kinderen helden zijn”.

Dries Boeye, medewerker van Habbekrats, vertelt: “We wilden een plein maken waar elke buurtbewoner gelukkig mee is; nieuwe speeltuigen in de vorm van bootjes voor de kleinsten, maar ook zitbanken en een petanquebaan. Er komt ook een verhoogde moestuin waarin mensen uit de wijk zelf hun groenten kunnen kweken. We geven het plein ook wat extra kleur door de grauwe tegels te schilderen”.

Chris Van Lysebetten verduidelijkt; “Er wordt een rode loper op de grond geschilderd zodat kinderen zich een echte ster voelen”.

ERASMUS QUELLIN IN SINT-ANDRIES

Schilder en graveur Erasmus Quellin werd 410 jaar geleden in Antwerpen geboren. Hij heeft in ons kwartier veel sporen nagelaten. Hij staat bekend als één van de begaafde navolgers van Rubens en als kunstenaar met sterke aanleg voor grote composities. Zijn bijbelse en historische stukken bewijzen hoezeer hij zich de rubensiaanse stijl heeft toegeëigend. Erasmus schilderde o.m. portretten en praalbogen. Hij nam in 1635 deel aan de stadsvernieuwing voor de Blijde Intrede van Kardinaal-Infant Ferdinand. Voor bloemenstukken schilderde hij vaak het grisaille-onderwerp.

Hij woonde in de Happaertstraat nr. 6 in de dubbelwoning "De Maan – De Fontein" die omstreeks 1620 gebouwd werd en een vorstelijke woning werd. Erasmus huwde met

Catharina Hemelaer. Hun enig kind Joannes trouwde met Cornelia Teniers, dochter van schilder David Teniers II.

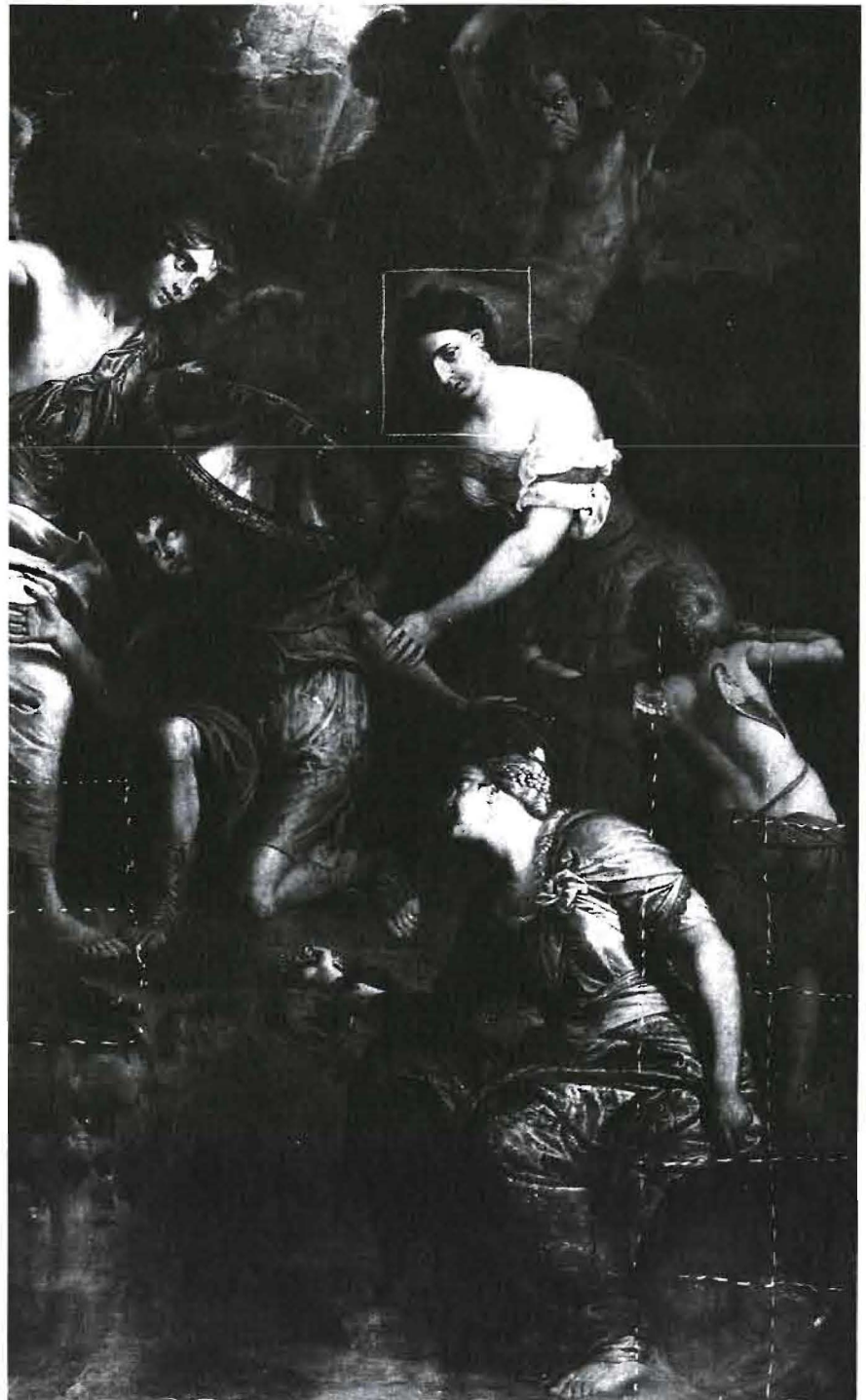
Voor de Sint-Andrieskerk maakte Erasmus "Onze-Lieve-Vrouw en Sint-Jozef bij de kribbe" en "H. Engelbewaarder".

Na de dood van Erasmus kwam in 1682 de woning aan zijn zoon Jan-Erasmus Quellin. De erfenis werd verdeeld door zijn tweede echtgenote Francisca de Fren.

ERASMUS QUELLINIUS

Erasmus Quellin
(Antwerpen, 1607-1678)

WIST GE ... ?

– dat onze vereniging op 4 juni tijdens de Sint-Andriesrun met een infostand op de Sint-Andriesplaats mocht staan ? We verkochten er boekjes, brochures en kaarten. Naast ons kraam had wijkreus Zotte Rik veel bekijks !

– dat er in de Franckenstraat 9 een worstelclub was gevestigd? De club werd opgericht door voorzitter Pierre Grandry. Tot leraar werd Olivier aangesteld.

Deze man had in de Olympische Spelen de titel van wereldkampioen in het worstelen veroverd. Als verzorger werd Frans Van Welde aangesteld.

– dat 160 jaar geleden de gevangenis die gevestigd was in de voormalige Abdij van Sint-Bernardus aan de Schelde werd overgebracht naar de Begijnenstraat nr. 42 ?

– dat het MoMu, het Modemuseum in de Nationalestraat 28, 100 657 bezoekers kreeg ? Dit was het op één na beste resultaat ooit in het jaar. Vooral de expo “Rik Wouters en het huiselijk utopia” in samenwerking met het voor renovatie gesloten KMSA was erg populair.

AGENDA VAN DE WIJK

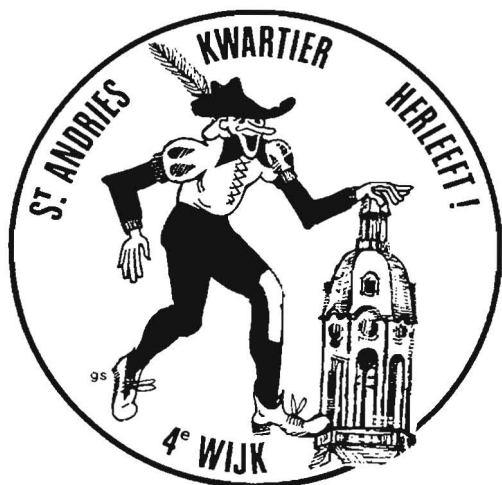
– **Multatuli-theater**, Lange Vlierstraat 5, van 8/9 tot 28/10 elke vrijdag en zaterdag te 20.30 uur: “Boer zoekt vrouw” van Jeroen Maes. Reservatie telefonisch op het nummer +32 3 231 68 14 donderdag en zaterdag van 17 tot 19 uur en vrijdag van 14 tot 17 uur.

– Sint-Andrieskerk: 24 augustus om 22.15 uur: Salzannes Saints door Psallentes. En op 26 augustus te 22.15 uur: “Corpus Christi” door Orlando Consort. Tickets via Amuz, Kammenstraat 81, op dinsdag en donderdag tussen 13 en 16 uur of via tel. 03/292036080 en tickets@amuz.be

– coStA Sint-Andriesplaats 24, van vrijdag 1 tot zaterdag 30 september van 10 tot 16 uur (behalve op maandag) : Expo Bert Lezy. Geïnspireerd door verzen van Vitali zal er elke dag een tekening bijkomen in de expogang.

– Sint-Andrieskerk : van 3 augustus tot en met 31 oktober tentoonstelling “Lutherse lente in Antwerpen” n.a.v. het Lutherjaar. De expo laat zien hoe in de 16de eeuw vanuit het augustijnerklooster te Antwerpen (nu Sint-Andrieskerk) Luthers gedachtengoed snel ingang vond onder de bevolking en de stad in vuur en vlam zette.

ST.-ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Tijdschrift nr. 140-2017

www.sint-andries.com

sah@sint-andries.com

Rekeningnummer: BE14 7895 6624 4083, verdeling op naam: 8 euro/jaar

COMITE ST. ANDRIESKWARTIER HERLEEFT Korte Vlierstraat 7 - 2000 Antwerpen

Verantw. uitg.:
Martha Meulemans
Korte-Vlierstraat 7
2000 Antwerpen

KERSTMARKT 2017

De kerstmarkt van Sint-Andries gaat dit jaar door op zaterdag 9 december. Zoals de vorige jaren staat "Sint-Andrieskwartier herleeft" samen met andere verenigingen uit de wijk met een stand in de Prekersstraat.

Naar jaarlijkse gewoonte serveren we deugdsoep waarmee je je kan verwarmen in deze koude periode. Voor wie het lust is er ook lekkere jenever. Dat hoort ook bij een kerstmarkt. De prijzen blijven zeer democratisch. De feestelijkheden beginnen om 14 uur. Mogen we jullie verwachten? Jullie zijn hartelijk welkom!

CATHEDRALS OF STEAM

De Zwitserse regisseur Jeremy Fekete werkt in opdracht van de televisiezender Arte aan een film. Het is een productie van YUZU Productions uit Parijs i.s.m. lokale partners. In Antwerpen is dat Associate Directors uit Borgerhout.

Fekete heeft de kostuums van onze bourgeoisiegroep gevraagd. De film kadert in een reeks van 5 afleveringen over de mooiste stations van Europa. Antwerpen Centraal komt uitgebreid aan bod. Er werden daar 4 dagen opnames gemaakt. Dat gebeurde in de vroegere lokettenzaal van het goederenstation van Antwerpen-Zuid. De bourgeoisiegroep figureerde er in de bel-epoquekledij. Er werd ook gefilmd in de Zoo en in het Red Star Line Museum. Historische locomotieven en treinwagons werden opgenomen in het Stoomcentrum Maldegem.

Onze bourgeoisiegroep werkte samen met de Heemkundige Kring Achel. De film zal in het voorjaar van 2018 te zien zijn via Arte.

NICOLAAS, DE KINDERVRIEND

Het sinterklaasfeest is van oorsprong een vruchtbaarheidsfeest. Volgens de legende heeft Nicolaas de plaats ingenomen van de Gemaanse oppergod Wodan en de schimmel verwijst naar Sleipnir, het vijfpotige paard van Wodan.

Nicolaas werd geboren in de eerste helft van de 4de eeuw. Hij heeft zelf geen geschriften nagelaten. Daardoor dacht men lange tijd dat Nicolaas niet bestaan heeft.

Onlangs dook zijn naam op in oeroude perkamenten overblijfselen. In zijn thuisland Lycië, op de zuidkust van Turkije, hebben verschillende archeologische opgravingsteams meer info over Nicolaas gevonden. Zijn naam werd ook opgemerkt in stoffige Byzantijnse kloosters en in oud-Russische archieven. Artsen hebben met de nieuwste technieken een signalement van de man kunnen opstellen. Dit gebeurde op basis van stalen van de beenderen die in 1953 werden genomen. Toen werd zijn graf in het Italiaanse Bari voor die stalen geopend.

Nicolaas ligt in Bari begraven sinds kooplui in 1087 het stoffelijk overschot roofden uit het graf op het Martelarenkerkhof in Myra, het huidige Demre in Lycië, om het in hun eigen stad te begraven.

Niet alles is in Bari gebleven. Zo wordt in het Zwitserse Freiburg een dijbeen van de man bewaard en ligt in Saint-Nicolas-de-Port in Frans Lotharingen een vingerkootje.

Volgens dat nieuwe signalement was Nicolaas 1,69 m groot en had hij bruine ogen en een baard. Hij zou geboren zijn in Patara als kind van rijke ouders. Volgens een legende zou hij al onmiddellijk na zijn geboorte in zijn badje

rechttop hebben kunnen staan. Hij zou tijdens de vasten amper twee keer per dag aan de moederborst gelegen hebben. Zijn ouders zijn vroeg overleden aan de gevolgen van de pest. Nadien zou de zoon zijn erfenis uitgedeeld hebben aan vele kinderen in nood. Zo doet het verhaal de ronde dat hij drie meisjes vrij kocht van hun vader. Zij zouden anders in de prostitutie beland zijn.

Tijdens een congres toonde Nicolaas de littekens die hij na een foltering had opgelopen. Na een felle discussie met een collega gaf hij die man een pak slaag waarna hij op zijn beurt een flinke vuistslag op zijn neus kreeg. De schedel in de graftombe van Bari vertoont duidelijk een gebroken neusbeen.

LEONARD DE CUYPER

Beeldhouwer Leonard De Cuyper werd 200 jaar geleden geboren.

De rederijkerskamer "Jong en Leerzuchtig" gaf t.g.v. haar 50jarig bestaan de opdracht aan De Cuyper om een standbeeld van Theodoor Van Rijswijck te vervaardigen. Leonard was een intieme vriend van Theodoor geweest en was dus de meest geschikte kunstenaar om dit werk op te knappen. Hij gebruikte witte Franse steen. Aan het stadsbestuur werd gevraagd een plek aan te duiden waar het beeld zou mogen geplaatst worden. Stadsarchitect Pieter Dens duidde de toenmalige "Promenade de Glacis" aan, rechts van het Fort van Herentals, nabij de Lange Kievitstraat. Het beeld werd ingehuldigd op 24 augustus 1864.

Als gevolg van de aanleg van het stadspark, waarbij de Promenade en het Fort werden samengevoegd, moest het monument verplaatst worden in oktober 1870. Veertien jaar later besloot het stadsbestuur het beeld opnieuw te verplaatsen omdat men het in het stadspark niet goed meer kon bekijken door de omringende begroeiing.

Op 9 september 1884 werd het beeld overgebracht naar de IJzerenwaag in het hartje van het Sint-Andrieskwartier, vlakbij de plaats waar het geboortehuis van de dichter gestaan heeft. De moeder van Theodoor hield er een linten-en koordenwinkel op de hoek van de Sleutelstraat en de Boeksteeg, de huidige Nationalestraat.

Twee dagen later ontmoette tekst-dichter Julius De Geyter Peter Benoit in de afspanning "In de Leeuw" te Westmalle, waar de componist juist terugkeerde van een deugd-doende boswandeling. Toen De Geyter hem voorstelde muziek te maken op een tekst die hij bij de heronthulling van het beeld aan de IJzerenwaag ten gehore zou brengen, weigerde Peter Benoit dat te

doen. "Ik ben hier met vakantie", zei hij, "en dan doe ik niets !" Toen hij echter De Geyter de eerste woorden van zijn tekst hoorde voorlezen trok hij zich terug met de tekst in zijn hotelkamer. Het was toen reeds 10 uur 's avonds. Om drie uur 's morgens kwam Benoit met de muziek uit zijn kamer. Een uur later vertrok De Geyter met de partituur naar Antwerpen. "De Theodoor Van Rijswijck-kantate" was geboren. De muziek werd door 300 schoolkinderen aangeleerd en op 5 oktober 1884 tijdens de onthullingsfeesten uitgevoerd in de feestzaal "Mobile" in de Kloosterstraat. Eén van de feestredevoeringen werd door burgemeester Leopold De Wael uitgesproken. 's Avonds werd er een fakkeltocht gelopen door de straten van de 4de wijk. Een groot volksbal op de Sint-Andriesplaats en een spetterend vuurwerk besloten de plechtigheden.

Diezelfde dag organiseerde het Willemsfonds in de toneelzaal van de Nederlandse schouwburg een concert met muziek van Bosiers, Volckerick en Hol waarop Theodoor de teksten geschreven had. De gelegenheidstoespraak werd hier door Arthur Cornette gehouden.

WIST GE ... ?

– dat we voor de vierde keer een voorstelling bijwoonden van het AKSIE-poppentheater “Het Spelleke van Semini” ? “Spel in d’Hel”, een bewerking van het oud poppenspel “Peerke in de hel” van Armand Suls, werd opgevoerd in de regie van Koen Jacobs. We zagen wat er kan gebeuren als “de Neus”, de voddebaal uit Sint-Andries, in de hel terecht kwam en wat hij verzon om toch maar te kunnen terugkeren. De enthousiaste toeschouwers keken weer vol bewondering naar de decors van Jan Heylen en naar de kostuums van Mieke Martens en Annemie Wylleman.

– dat het theater “Multatuli” binnenkort de 2500ste voorstelling speelt sinds ze in 1986 gestart zijn in de Lange Vlierstraat nr. 5 ? Onze vereniging wenst het gezelschap proficiat met dit jubileum.

– dat de schrijver Domien Sleeckx uit de Pompstraat 200 jaar geleden geboren werd ? Hij werd in 1838 onderwijzer, was vervolgens leraar aan de Rijksnormaalschool te Lier en werd later inspecteur aan het Hoger Onderwijs.

Hij was lid van de rederijderskamer “De Olyftak” en las daar zijn eerste volksverhalen voor die later gebundeld werden als “Kronijken der straten van Antwerpen”. Hij schreef humoristische dierenverhalen en romans. Hij probeerde het Nederlands toneel op een hoger niveau te brengen o.m. met het stuk “De Kraankinders”.

AGENDA VAN DE WIJK

– coStA, Sint-Andriesplaats 24 : “ Hij kwam van ‘t Zuiden”, een ode aan Federico Garcia Lorca samengesteld door Lea Alvarez, op zaterdag 25 november te 19.30 uur. Tickets dinsdag tot vrijdag van 10 tot 16 uur.

– Theater “Multatuli”, Lange Vliertsraat 5, van 18 november tot 13 januari alle vrijdagen en zaterdagen te 20.30 uur en zondagmatineeën op 26/11, 3/12, 10/12 , 17/12 en 7/1 te 15 uur : “The Rose Garden” van Anton Klee.

Reservatie op donderdag tussen 17 en 18.30 uur en op zaterdag van 17 tot 19 uur via tel. 03 23168 14.

– Kerstconcert in de Sint-Andrieskerk op 10 december te 15 uur. Thema : Kerstliederen tijdens de Groote Oorlog samengesteld door dirigent en concertzanger Pieter Vis. Kaarten in voorverkoop van maandag tot vrijdag van 9 tot 12 uur in de kerk bij de koster

ST.-ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Tijdschrift nr. 141-2018

www.sint-andries.com sah@sint-andries.com

Rekeningnummer: BE14 7895 6624 4083, verdeling op naam: 8 euro/jaar

COMITE ST. ANDRIESKWARTIER HERLEEFT Korte Vlierstraat 7 - 2000 Antwerpen

Verantw. uitg.:
Martha Meulemans
Korte-Vlierstraat 7
2000 Antwerpen

RUBENS IN HET SINT-ANDRIESKWARTIER

“Antwerpen Barok 2018 Rubens inspireert”. Met dit thema pakt de stad uit met een uitgebreid programma vol expo's, voordrachten en concerten.

Daarom organiseren “Sint-Andrieskwartier herleeft” en buurtgroep BOTA met de toestemming van “Woonhaven” de tentoonstelling “Rubens in Sint-Andries”.

Pieter Paul Rubens huwde in 1609 in de Sint-Michielsabdij waar zijn moeder, Maria Pijpelinckx, begraven lag. Het echtpaar Rubens nam zijn intrek bij zijn schoonouders in de Kloosterstraat. In het atelier van zijn schoonvader, stadsgriffier Jan Brant, kwam “De Kruisafneming” tot stand. De Sint-Andrieskerk werd de parochiekerk van Rubens. Twee van zijn kinderen werden er gedoopt: Clara-Serena en Albert.

In 1626 kocht Rubens het huis “De Swaen” en 16 daarachter gelegen woningen met hof en gang: het godshuis “Van Nispen” voor 12 ouderlingen aan de Korte Riddersstraat 23.

De tentoonstelling gaat door in het bewonerslokaal Willem Lepelstraat 13, van donderdag 5 april tot en met 8 april telkens van 11 tot 18 uur.

De opening van de expo is op donderdag 5 april te 15 uur.

De toegang is gratis.

AMBIANCE OP DE KERSTMARKT VAN 2017

Op de dag dat de kerstmarkt aan de Groenplaats, de Grote Markt, de Suikerrui, het Steenplein en de Handschoenmarkt van start ging opende ook de kerstmarkt van Sint-Andries in de Prekersstraat. Het weer was koud maar het bleef droog.

Twee dagen daarna lag Vlaanderen onder een dik sneeuwtapijt.

De organisatoren hadden tenten opgezet en de elektriciteit aangesloten zodat kerstlichtes de tenten opvrolijkten. De houtblokken die in een vuurkorf brandden gaven de handen van de bezoekers wat warmte.

Samen met andere verenigingen had "Sint-Andrieskwartier herleeft" ook een tent. We merkten ook tenten van de spaarkas "Het Neusje", die van AMSA, de alternatieve muziekschool van Sint-Andries en die van de winkel "Sweet and Sexy". "Kaffenini" had zelf voor een chalet gezorgd en Andrea Van Ertvelde had een kraam voor haar kledijvoorraad.

Het comité "Sint-Andries herleeft" zorgde voor warme erwtensoep. De reacties van diegenen die ervan smulden waren zeer lovend. Ook de jenever viel bij velen in de smaak.

Ondanks zijn drukke bezigheden was de Kerstman aanwezig. Hij wandelde de kerstmarkt op en neer terwijl hij zijn bel liet rinkelen en "Ho

ho ho !" riep. Aan de kinderen van de aanwezigen deelde hij snoepjes uit die de bengels graag naar binnen speelden. Kortom het was een geslaagd evenement zowel voor de bezoekers als voor de vrijwilligers.

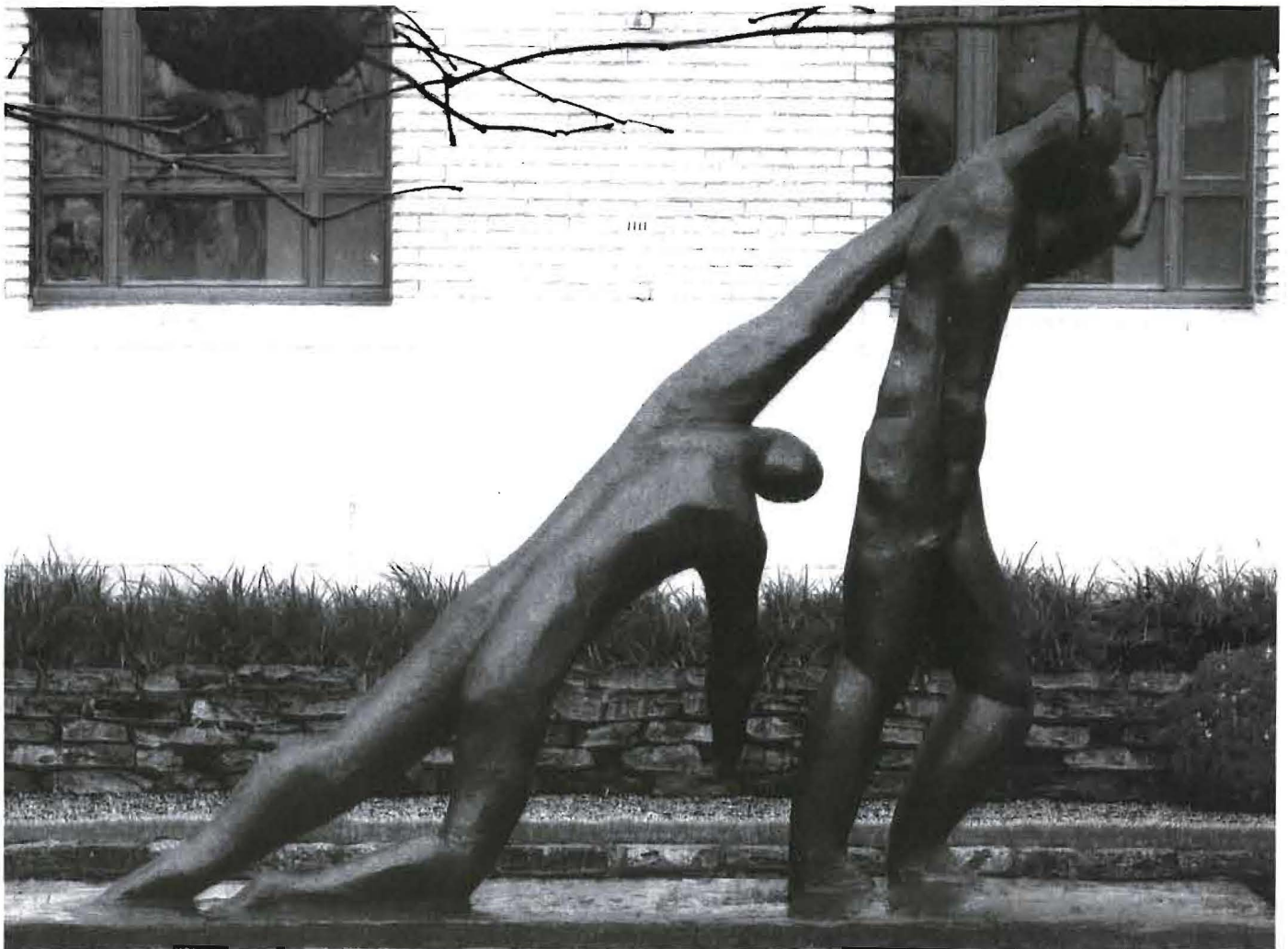
VIER BEELDEN IN DE TUIN VAN HET TROPISCH INSTITUUT

Philip Aguirre plaatste in het Prins Leopold Instituut voor Tropische Geneeskunde een ensemble van vier beelden aan de ingang van de Kronenburgstraat. Aguirre werd uitgekozen omdat hij vaak Afrika bezocht en er ook werkte. Het centrale beeld toont een figuur die een lichaam voortsleept en kreeg de naam "Tahrir". Het werd genoemd naar het plein in Caïro. Het doet denken aan Constant Meunier die de zwoegende werkmens voorstelt.

De makers van "Flying Doctors" en "Helden van Hier" starten in 2018 met de opnames voor de televisiezender Canvas. De vierdelige documentairereeks wordt gemaakt door het productiehuis "Geronimo". Canvas wil de veelzijdigheid van het instituut belichten die meteen ook een idee geeft van de ijzersterke reputatie die de instelling wereldwijd geniet. Volgens Stefaan Ledeganck van "Geronimo" bestrijkt de reeks over het Tropisch Instituut Afrika, Europa, Midden-

en Latijns Amerika en Azië. De instelling is de referentie voor tropische geneeskunde en gezondheidszorg in de ontwikkelingslanden. Het productiehuis gaat een aantal gepassioneerde onderzoekers volgen en mikt op interesse uit het buitenland.

WIST GE ... ?

– dat Sinterklaas en Zwarte Piet vier keer te gast waren in Sint-Andries ? Op 1 december bij de kinderen van turnkring “De Hoop”, de dag nadien in coStA, op 6 december in het diensten-centrum “De Oever” en de dag nadien bij buurtgroep BOTA.

– dat koning Leopold I in de jaren na de Belgische onafhankelijkheid vanuit de toren van de Sint-Andrieskerk de beschietingen van de zich nog verzettende Nederlanders volgde ?

– dat de eerste pastoor van de in 1529 opgerichte Sint-Andriesparochie Johannes Cuysten was, die drie maanden na zijn aanstelling aan zweetziekte stierf ?

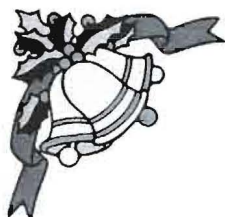

AGENDA VAN DE WIJK

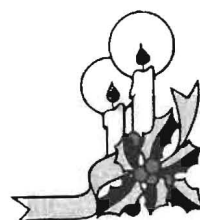
– Multatuli-theater, Lange Vlierstraat 5, van 3/2 tot en met 31/3 : “ ‘t Is nu ‘t moment niet !”, een komedie van Jean-Claude Yslert, elke vrijdag en zaterdag te 20.30 uur en zondagmatinee om 15 uur op 11/2, 18/2, 4/3, 11/3 en 25/3. Reservatie via tel. 03 231 68 14 op donderdag tussen 17 en 18.30 uur en op zaterdag tussen 17 en 19 uur.

– coStA, Sint-Andriesplaats 24, op vrijdag 23 februari te 20 uur : Slongs en Raymond van het Groenewoud. Reservatie dinsdag tot vrijdag van 10 tot 16 uur via tel. 03 260 80 50 (gesloten van 13 tot 16/2).

– AMUZ, Kammenstraat 81, zondag 25 maart te 15 uur : Duitse en Boheemse barokparels door Hana Blazikova en het Collegium Marianum. Reservatie op dinsdag en donderdag van 13 tot 16 uur via tel. + 32 (0)3 292 36 80.

**De leden van het comité
“Sint-Andrieskwartier herleeft”
wensen alle lezers een gelukkig 2018 !**

ST.-ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Tijdschrift nr. 142-2018

www.sint-andries.com   sah@sint-andries.com

Rekeningnummer: BE14 7895 6624 4083, verdeling op naam: 8 euro/jaar

COMITE ST. ANDRIESKWARTIER HERLEEFT Korte Vlierstraat 7 - 2000 Antwerpen

Verantw. uitg.:
Martha Meulemans
Korte-Vlierstraat 7
2000 Antwerpen

VAN SINT-ANDRIES NAAR QUARTIER LATIN

Zomertijd !! Tijd om te wandelen ! Daarom nodigen we jullie uit om mee op stap te gaan. Op zondag 24 juni gaan we een buurt verkennen vlakbij het Sint-Andrieskwartier.

De wandeling wordt geleid door een stadsgids van "Antwerpen Surplace".

Een verhaal over armoede en rijkdom. Een kennismaking met mode, heiligen en roggeverdoemkes. "Waar lag de Franschen Boulevard? En waar komt de naam "De Wilde Zee" vandaan? En wie toont zijn blote kont aan de voorbijgangers ?

Volkszanger John Lundström, de maker van het dooplied van onze wijkreus Zotte Rik, heeft hier ook een "lieke" over geschreven.

Tijdens de wandeling krijg je een antwoord op al deze vragen.

We vertrekken om 15 uur aan de Theodoor Van Rijswijkplaats.

Deelname 5 euro per persoon, te betalen via BE14 7895 6624 4083.

Wie erelid is gaat gratis mee !

Gaat U ook mee ? Tot dan !

147 BEZOEKERS VOOR ONZE RUBENSEXPO !

Op donderdag 5 april opende Lieve Stallaert, schepen van het district Antwerpen, de tentoonstelling "Rubens in het Sint-Andrieskwartier".

Er waren toen 75 aanwezigen in het bewonerslokaal van de Willem Lepelstraat 13. Zij gaf uitleg over de initiatieven van de stad Antwerpen i.v.m. het barokjaar 2018. Zij toonde de persmap waarin de concerten, de voordrachten en de expo's gedrukt staan. Ook gaf Lieve uitleg over het thema "Rubens inspireert".

De bezoekers genoten vooral van de grote kleurenfoto's van de schilderijen "De aanbidding der Wijzen", "de H. Gregorius omringd door heiligen", "Isabella Brant", "De Kruisafneming", "Albrecht en Nicolaas", "Clara Serena" en het zelfportret van Rubens. Maar zij hadden ook veel aandacht voor de zwart-witfoto's van Jan Brant, Filips Rubens en het godshuis Van Nispen. Ook de kopies van

de gravures vielen in de smaak. Vele boeken en brochures werden tentoongesteld op twee aparte tafels.

Opvallend was de kopie uit "Den Antwerpenaer" van 8 augustus 1840 waarin verslag werd uitgebracht van de Rubensfeesten die dat jaar in Sint-Andries plaatsvonden en die afgesloten werden met een vuurwerk dat afgeschoten werd op het Kasteelplein aan de hoek van de Begijnenstraat en de Kronenburgstraat.

In 1948 ging de Antwerpse Ommegang door het Sint-Andrieskwartier. In groep nr. 30 werd door de Stedemaagd hulde gebracht aan Rubens. In de tweede folklorestoet van "Sint-Andrieskwartier herleeft" werd Rubens geëerd als wijkbewoner.

Sint-Andriezenaren boden spontaan hun collecties postzegels, wijnflessen, bierglazen, tegels, kleiwerkjes en zelfs medailles aan. Veel bijval genoot de verzameling bierviltjes waarop schilderijen van Rubens waren afgebeeld. Er werd ook even terug gedacht aan de Rubenscantate van Peter Benoit en aan het televisiefeuilleton "Rubens schilder en diplomaat" uit 1977 toen de 400ste verjaardag van Rubens herdacht werd.

Kortom, het werd een expo voor en door het Sint-Andrieskwartier.

FRUT VAN RAAS

Zotte Raas, ook wel baron Raas genoemd, was de grote varkensbeenhouwer op de Steenhoudersvest 22. Hij verkocht de beste "frut" van heel de stad. Frut is gekapt vlees. Men kon voor drie centen reeds een redelijke snede "frut" van hem kopen. Van heinde en ver kwam men bij Raas op de vloer. Raas is niet altijd een grote varkensbeenhouwer geweest. Hij was als "flutterke" begonnen in een klein bekrompen winkeltje in de Kammenstraat.

Zijn degelijke waar en zijn billijke prijzen bezorgden hem een groot cliënteel onder alle standen van de maatschappij. Zo werd hij rijk. Hij ging er zienderwijze op vooruit zodat men hem een miljonair begon te noemen.

Waarom men hem voor zot versleet, niemand wist het. Er was niets van die geestelijke afwijking aan hem te zien, noch in zijn spraak, noch in zijn doen.

En toch scheen de benaming niet helemaal uit de lucht gegrepen. Zijn geluk moet hem van grootheid en glorie hebben doen dromen. Hij wilde in de adelstand opgenomen worden. Daar streefde hij dan ook naar. Het deed dan ook weldra in de wijk de ronde dat hij zich een baronstitel had aangekocht.

Wat zeker is, is dat hij bij de "Garde

d'honneurs" ingelijfd werd. Dat was een afdeling van de Burgerwacht waar alleen gegoede burgers en aristocraten konden in opgenomen worden. Daarin bekleedde hij een vooraanstaande plaats, kapitein of zo iets van die aard. Want men zag hem bij de paradetochten steeds aan het hoofd van de afdeling paardenvolk rijden. En dit zo fier als een pauw.

Zijn kledij en zijn paard waren tot in de puntjes verzorgd. Wanneer hij bij zulke optochten voorbij reed, dan wezen de mensen hem aan en zeiden: "Zie, den die daar, dat is Raas".

Hij was niet alleen groot, hij was ook dik. Hij moet zeker wel honderd kilo gewogen hebben. Denk nu niet dat hij in evenredigheid met zijn gestalte een stem als een klok had. Integendeel, hij had een teer en fijn kinderstemmetje, op zijn best de stem van een groot meisje. Als hij een commando uitgeroepen had, klonk het nooit erg bevelend. Raas had een breed en vol gezicht in de kleur van de kam van een kalkoen, wat met het blanke van zijn vel een hoogrose tint gaf. Omdat men hem nooit met een baard zag, kwam dit zeer goed uit. Hij beschikte over een klein mondje, een dubbele kin, een brede borst en kleine handen die als kussentjes waren. De mensen zeiden: "Geef hem een appelsien of een citroen in zijn mond en hij is precies een vet varken."

Deze schatrijk geworden worstendraaier heeft zich, niettegenstaande zijn maatschappelijke rang of stand, nooit om zijn afkomst geschaamd. Hij bleef zijn beroep uitoefenen en het gebeurde vaak dat men "baron Raas" in zijn beenhouwerspakje in de winkel zag staan

WIST GE ... ?

– dat Glenn Pellis, abonnee van ons tijdschrift, op 25 februari een muzikale ode bracht aan volkszanger John Lundström ? Eén van de vele Antwerpse artiesten was Lutje Visterin uit het Sint-Andrieskwartier.

– dat wij op 3 juni tussen 11 en 18 uur op de Sint-Andriesplaats zullen staan tijdens de Sint-Andriesrun ? Wij tonen U daar een infostand en onze wijkreus.

– dat de trouwers tijdens de Seminiviering van 24 maart door onze bourgeoisiegroep opgewacht werden aan het felix-pakhuis i.p.v. aan het stadhuis omdat dit in restauratie is ? Ondertussen wachtte onze wijkreus op de Grote Markt.

– dat de stichter van het Dagbladmuseum in de Kammenstraat, George Blommaert, op 9 april op 80jarige leeftijd overleden is ? Onze vereniging bezocht in februari 1992 dit museum en werd door George daar rondgeleid.

We bieden onze blikken van deelneming aan zijn echtgenote en aan zijn kinderen.

Foto: GVA

AGENDA VAN DE WIJK

– Multatuli Theater, Lange Vlierstraat 5 : “ **Van kwaad naar erger** ” van Jeroen Maes, elke vrijdag van 25/5 tot 15/6 en zaterdag 12/5 tot 16/6 telkens om 20.30 uur en zondagmatineeën op 13/5, 27/5, 3/6 en 10/6 om 15 uur. Reservatie via tel. 03 231 68 14 op donderdag tussen 17 en 18.30 uur en op zaterdag tussen 17 en 19 uur.

– Sint-Andrieskerk : zondag 3/6 om 14.30 uur opening van “Antwerpen Barokjaar 2018” : lezing “**Rubens en de Sint-Andrieskerk**” door E. H. Mannaerts.

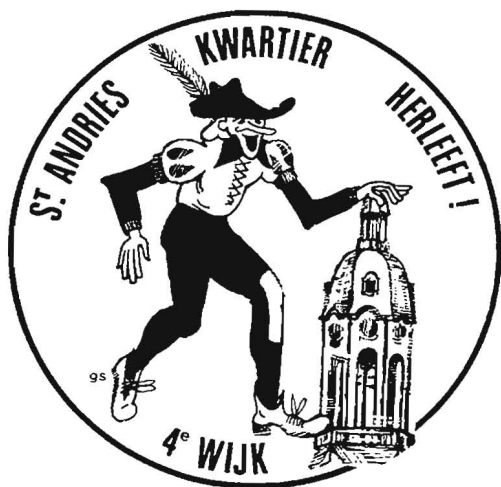
Vrijdag 17/08 om 20.00 uur **Cappella Pratensis**.

Zaterdag 18/08 om 22.15 uur **Tiburtina Ensemble**.

Zondag 19/08 om 22.15 uur **Gothic Voices**.

Tickets via tel. + 32 (0) 3 292 36 80 (AMUZ) of @amuz.be

ST.-ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Tijdschrift nr. 143-2018

www.sint-andries.com   sah@sint-andries.com

Rekeningnummer: BE14 7895 6624 4083, verdeling op naam: 8 euro/jaar

COMITE ST. ANDRIESKWARTIER HERLEEFT Korte Vlierstraat 7 - 2000 Antwerpen

Verantw. uitg.:
Martha Meulemans
Korte-Vlierstraat 7
2000 Antwerpen

De heemkundige vereniging "Sint-Andrieskwartier herleeft" en de buurtgroep "Open Tuin Antwerpen" (BOTA.) nodigen U uit op de dubbele tentoonstelling:

VEERTIG JAAR GELEDEN OVERLEED JOHN WILMS

De auteur van het boek "De Parochie van Miserie"

&

VEERTIG JAAR GELEDEN WERD ZOTTE RIK, ALS WIJKREUS GEDOOPT"

John Wilms

Henricus Van Aken, hoofdpersonage en vereeuwigd als: Zotte Rik

Opening van deze expo's: donderdag 18 oktober 2018 te 15 u. Plaats: Bewonerslokaal, Willem Lepelstraat 13 te 2000 Antwerpen.

De tentoonstellingen zijn nog toegankelijk tot 21 oktober 2018 telkens van 11 tot 18 uur.

De expo's worden geopend door mevrouw Detiège, ereburgemeester en gewezen schepen voor cultuur van de stad Antwerpen.

Hartelijk welkom !

JOHN WILMS

John Wilms – die eigenlijk Jan Wilms heette – was een keurige heer en een joviaal spreker die ook wel eens een grapje maakte. Als schepen van Antwerpen luisterde hij met veel geduld naar de klachten van de eenvoudige volksmensen die hem om raad en hulp kwamen vragen.

John werd geboren op 5 september 1893 in de Lange Vlierstraat. Hij volgde zijn lagere school in de Pachtstraat samen met Jan Broeckx, de latere musicus en Frans Dens, de latere architect van de “Majestic” in Antwerpen en tevens de ontwerper van het eerste flatgebouw in Antwerpen op de hoek van de Belgiëlei en de Mechelsesteenweg.

John heeft in het Sint-Andrieskwartier gewoond en is er gehuwd met Mit. Al spoedig kreeg hij heel wat ervaring op politiek en administratief vlak. Voor de jonge Wilms moet die situatie van de mensen uit de 4de wijk een onvergetelijke herinnering gebleven zijn. Het maakte op hem zo'n indruk dat hij besloot iets aan die miserie te gaan doen.

Als Schepen voor Stadseigendommen: ten Stadhuize, 1933.

In de stad spande hij zich in voor het bouwen van sociale woningen. Van 1933 zat hij in de beheerraad van S.M. Huisvesting. Op dit terrein liggen ontegensprekelijk zijn grootste verdiensten. Hij wist beter dan wie ook hoe broodnodig het was behoorlijke huisvesting te bezorgen aan de minder vermogenden. Nieuwbouw in het Sint-Andrieskwartier was dringend nodig. Aan de Van Craesbeeckstraat werd gebouwd. De oude school in de Pachtstraat werd door een gebouwencomplex vervangen en door het verdwijnen van de kazerne in de Prekersstraat kwamen ook daar nieuwe woningen.

Maar ook op cultuur was John heel actief. Hij werd voorzitter van het koor “Lassalle” en van de harmonie “Arbeid en Kunst” en hij werd lid van de Volksharmonicaïsten.

Maar John zal nooit vergeten worden door zijn boeken “Onder de Sint-Andriestoren” en natuurlijk “De Parochie van Miserie”. Dit laatste werd door Jan Christiaens sr. voor toneel bewerkt en opgevoerd in de Koninklijke Nederlandse Schouwburg tijdens het speeljaar 1976-1977 in een regie van Walter Tillemans met muziek en decor van Wannes Van de Velde.

Op 28 juni 1978, nu veertig jaar geleden, overleed John Wilms na een kortstondig verblijf in het A.Z. Middelheim. Op 5 juli werd onder zeer grote belangstelling afscheid genomen van één van de belangrijkste wijkbewoners van Sint-Andries.

VEERTIG JAAR GELEDEN WERD ZOTTE RIK HET HOOFDPERSONAGE UIT HET BOEK "DE PAROCHIE VAN MISERIE", ALS WIJKREUS GEDOOPT.

Op 2 september 1978 was elke inwoner van het Sint-Andrieskwartier fier dat de reus Zotte Rik ontvangen werd in het Volkskundemuseum waar mevr. Detiège, toen schepen voor Cultuur van de stad Antwerpen, het meterschap over hem waarnam en waar conservator Van Nespen het peterschap aanvaardde.

Een reus uit Deurne was getuige tijdens de plechtigheid en toenmalig ondervoorzitster van "Sint-Andrieskwartier herleeft", Alice Guldix, deelde doopkaartjes en suikerbonen uit aan de aanwezigen. Er werd een doopakte samengesteld die ondertekend werd door de peter en de meter.

De "bellekesdans" werd door de jeugd van turnkring "De Hoop" op de Grote Markt uitgevoerd op de tonen van het dooplied dat gecomponeerd werd door volkszanger John

Lundström.

's Namiddags trok de reus door de straten van zijn Sint-Andrieskwartier. We herinneren ons nog het warme onthaal in de Lange Vlierstraat, de Kloosterstraat, de Nationalestraat, de Lange Ridderstraat en de Schoytestraat.

De "Welkom", de "Vlasschaard", de "Liberty", de "ABC", " 't Rozeke", de "Top-hat", de "Entente", het "Heilig Huisken", het "Kloosterke" en de "Nieuwe Kroon" brachten ieder op hun manier hulde aan de reus.

De oudjes van het rusthuis "Köhler" in de Schoytestraat klapten hun handen rood van enthousiasme.

De apotheose van die feestelijke dag eindigde in de hangar van de toenmalige reinigingsdienst aan de Sint-Andriesplaats met een "reuzenbal".

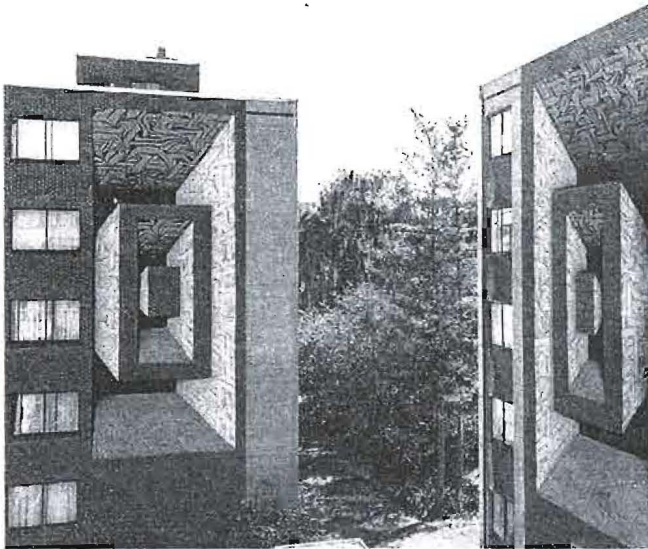

WIST GE ... ?

– dat Christiaan Ketele van de wijkvereniging “Klein Antwerpen” onze reus “Zotte Rik” op 5 mei uitnodigde om met een 15tal reuzen een stoet te vormen tijdens de wijkfeesten ? De reus ging erop in en beleefde een aangename dag.

– dat een groep enthousiaste wandelaars op 24 juni geïnteresseerd de uitleg volgden van stadsgids Tina Patoor van Antwerpen Surplace tijdens de wandeling “Van Sint-Andries naar Quartier Latin” ?
Het was stralend weer en de sfeer was gezellig

– dat graffitikunstenaar Greg Astro uit Parijs op de muren van Prekersstraat 27 een eigen wereld creëerde met schaduw en licht, kleuren en dieptes. Hierdoor ontstond een illusie van een ruimte die er niet is. De clair-obscur techniek werd systematisch toegepast in de barok.

AGENDA VAN DE WIJK

– Multatuli-theater, Lange Vlierstraat 5, van 8/9 tot 27/10 “Daar zijn kosten aan !” van François Scharre. Reservatie : telefonisch op donderdag tussen 17 en 18.30 uur en op zaterdag tussen 17 en 19 uur via nummer 03/231 68 14.

– Sint-Andrieskerk : Tijdens dit barokjaar wordt de aandacht getrokken op 5 kunstwerken (gidsje met plattegrond en uitleg beschikbaar).

Pastoor Mannaerts laat u ook kennismaken met een zeer verrassende kijk op de ontwikkeling van kazuïvels.

De gratis zondaggrondleidingen blijven plaatsvinden tot en met eind september telkens om 15 uur.

ST.-ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Tijdschrift nr. 144-2018

www.sint-andries.com sah@sint-andries.com

Rekeningnummer: BE14 7895 6624 4083, verdeling op naam: 8 euro/jaar

COMITE ST. ANDRIESKWARTIER HERLEEFT Korte Vlierstraat 7 - 2000 Antwerpen

Verantw. uitg.:
Martha Meulemans
Korte-Vlierstraat 7
2000 Antwerpen

KERSTMARKT 2018 Zaterdag 15 december

Dit jaar houden we de kerstmarkt op een andere manier. We nodigen jullie uit de kerstmarkt van Sint-Andries te komen bezoeken. Deze gaat door op zaterdag 15 december vanaf 14 uur in het bewonerslokaal van "Woonhaven", Willem Lepelstraat 13. We danken de directie voor het gebruik van dit lokaal.

Met een mooie kerstboom en lichtjes zal er een gezellige sfeer zijn.

Wij zorgen voor lekkere zelfgemaakte warme erwtensoep en de deugd doende jenever zal ook niet ontbreken.

Mogen we jullie verwachten ?

De eerste kerstkaart werd in 1843 getekend door lithograaf John Calcott Horsley, R.A. voor Sir Henry Cole, K.C.B. eerste directeur van het South Kensington Museum in Londen.

DE KERSTBOOM

Het is pas in de 4de eeuw dat Kerstmis op 25 december werd vastgesteld, alhoewel de juiste datum van Christus' geboorte wetenschappelijk nog niet met precisie bepaald werd. De Germaanse volkeren vierden op deze datum het zogeheten "Joelfeest" dat 13 achtereenvolgende dagen duurde.

Men wou de laatste groene herinnering aan de zomer koesteren en tegelijk wilde men de duisternis en de donkere dagen verdrijven door grote vuren aan te steken. Zij vierden hierbij de wedergeboorte van het licht.

De eerste vermelding van een kerstboom dateert al vanaf 1521 toen men ergens in de Elzas zo'n boom op het marktplein zette.

In 1604 wordt in Straatsburg het eerste boompje in de huiskring vermeld. Het was versierd met papieren rozen, met bladgoud, appeltjes, koekjes en suiker. In 1785 werden er nog geen boompjes verkocht op de belangrijkste kerstmarkt van Leipzig. In Duitsland werd hij pas op het einde van de 18de eeuw en het begin van de 19de eeuw algemeen.

De kerstboom werd vast onderdeel van het kerstgebeuren, zowel in huiselijke kring als op

straten en op pleinen.

Voor Vlaanderen staat het vast dat de kerstboom hier werd ingevoerd door de Duitsers en meer bepaald door de Duitse soldaten. Volgens de volkskundige Alfons De Cock was in de meeste Vlaamse dorpen en steden de kerstboom vrijwel onbekend in 1918. Maar de echte doorbraak, zeker op het platteland, kwam er pas tijdens en vooral na de tweede wereldoorlog.

Voor het gebruik van kerstballen moeten we

terugkijken naar de 16de eeuw toen men de boompjes ging versieren met appeltjes maar ook met sinaasappelen.

Die appeltjes van oranje werden doorprikt met kruidnagels. Men noemde dat pommander.

141 BEZOEKERS VOOR ONZE JOHN WILMS-EXPO !

In het eerste deel van onze expo werd de persoon en de levensbeschrijving van John Wilms toegelicht. Een prachtige foto herinnerde aan het feit dat John de hand van de Nederlandse koningin Juliana schudde toen zij een bezoek bracht aan het stadhuis van Antwerpen. Een andere merkwaardige foto liet Wilms zien toen hij in 1963 in gesprek was met koning Boudewijn.

Ook andere activiteiten van John Wilms werden belicht zoals de voordrachten met lichtbeelden in het lokaal "De Prik" Lange Vlierstraat 23, toen Wilms vertelde over de historiek en de folklore van het Sint-Andrieskwartier.

Een krantenartikel van de Gazet van Antwerpen deed verslag van de felicitaties van burgemeester Craeybeckx toen John 80 jaar werd.

Van het bal in 1972 toen John de voorzitter was van de harmonie "Arbeid en Kunst" lag het programma te kijk. En natuurlijk waren er de gesignde boeken "Onder de Sint-Andriestoren" en "De Parochie van Miserie".

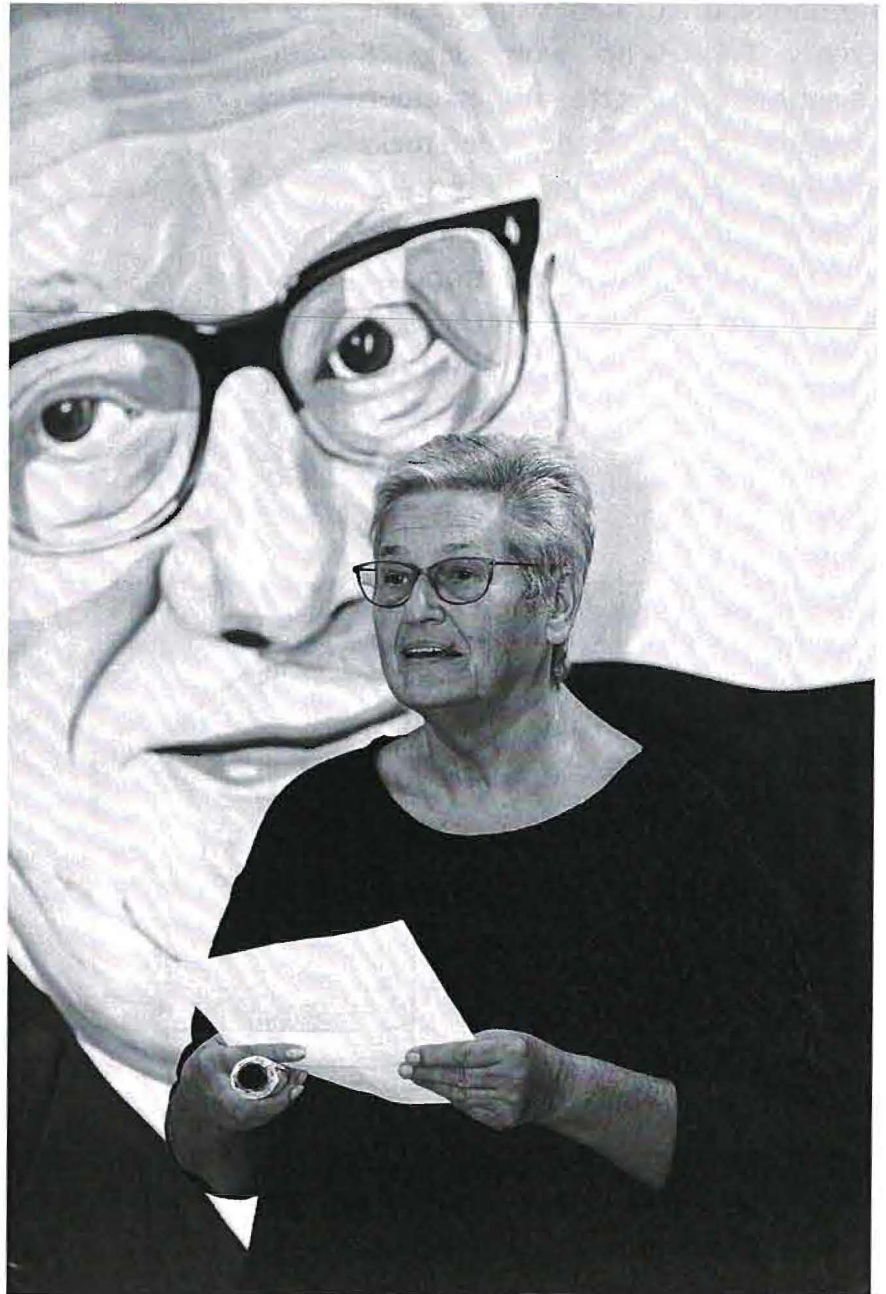
Van dat laatste boek schreef Jan Christaens sr. een toneelbewerking die werd opgevoerd door de Koninklijke Nederlandse Schouwburg tijdens het speeljaar 1976-1977 toen Domien De Gruyter artistiek directeur van de KNS was. Het stuk werd gespeeld in de regie van Walter Tillemans en in een decor dat Wannes Van de Velde maakte. De affiche en het programmaboekje kon men inkijken.

Het stuk werd daarna ook nog gespeeld door o.a. de KAV van Sint-Andries, het Noordteater, het teater Navenant en het theater "de bühne". Van het hoofdpersonage uit het toneelstuk, Rik Van Aken, werd

een wijkreus gemaakt die in 1978 gedoopt werd door mevrouw Detiège, toen schepen voor cultuur van de stad Antwerpen en Wilfried Van Nespén, conservator van het

Volkskundemuseum. De doopakte en het programma van de doop werden uitgebreid toegelicht. Tot slot werden brooddeeg, een tegel, kleiwerkjes, haakwerk en borduurwerk van Zotte Rik getoond.

In haar openingstoespraak sprak mevrouw Detiège met lovende woorden over John Wilms en herinnerde ze aan de heuglijke dag van de doop van Zotte Rik.

WIST GE ... ?

– dat de studio “Garcia Lorca” 25 jaar bestaat ? We wensen Lea Alvarez en haar medewerkers van harte proficiat met dit jubileum ! We zijn blij dat we een kleine bijdrage voor hun tentoonstelling konden leveren.

– dat Patsy en Tim van café “Multatuli” aan ons vroegen om in ons archief te zoeken naar activiteiten die wij organiseerden in de café-zaal? Samen met de inbreng van andere verenigingen uit de wijk resulteerde dat in een expo over de geschiedenis van “Multatuli” door de jaren heen.

– dat de documentaire “Neuhe Reihe Bahnhofskathedralen” van regisseur Jeremy Fekete op woensdag 28 november op Arte uitgezonden werd ? De film kaderde in een reeks van 5 afleveringen over de mooiste stations van Europa. In de aflevering over het Centraal station van Antwerpen speelde de bourgeoisiegroep van “Sint-Andrieskwartier herleeft” in historische kledij.

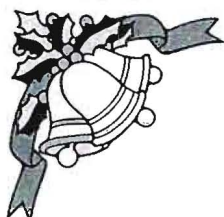
AGENDA VAN DE WIJK

– Multatuli-theater, Lange Vlierstraat 5: van 17/11 tot en met 12/01 elke vrijdag en zaterdag om 20.30 uur “Tussen drie en halfvier” van Jean-Claude Isler.

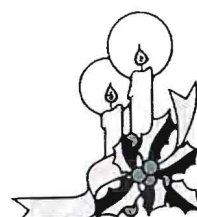
Reservatie op donderdag tussen 17 uur en 18.30 uur en op zaterdag tussen 17 en 19 uur via tel. + 32 3 231 68 14.

– coStA, lokaal 25, St-Andriesplaats 25, op vrijdag 7 december te 20 uur “De foodarcheoloog : verloren kost” lezing

- op donderdag 13 december te 19 uur : “Fermenteren” workshop
inschrijven via: www.lokaal25.be

**De leden van het comité
“Sint-Andrieskwartier herleeft”
wensen alle lezers een gelukkig 2019 !**

ST.-ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Tijdschrift nr. 145-2019

www.sint-andries.com   sah@sint-andries.com

Rekeningnummer: BE14 7895 6624 4083, verdeling op naam: 8 euro/jaar

COMITE SINT-ANDRIESKWARTIER HERLEEFT Korte Vlierstraat 7 - 2000 Antwerpen

Verantw. uitg.:
Martha Meulemans
Korte-Vlierstraat 7
2000 Antwerpen

Het is lente ! En we trekken erop uit !

We nodigen U uit om deel te nemen aan de geleide wandeling **BEELDIG SINT-ANDRIES**
Een tocht naar 17 bekende maar ook minder bekende beelden in het Sint-Andrieskwartier.

ZONDAG 31 MAART 14u

Samenkomst te 14 uur aan het beeld van Jacob Jordaens op de Oever.

Stadsgids Luc Horions leidt U naar de plekken en vertelt nuttige info en plezierige anecdotes over de te bekijken beelden en beeldjes.

Deelnameprijs 5 euro per persoon te betalen via rekeningnummer BE14 7895 6624 4083.

Inschrijven is ook mogelijk via tel. 03 234 32 42 of via GSM 0485 35 53 38.

Ereleden mogen gratis mee !

FOTO'S VOOR ONZE STEUNENDE EN ERELEDEN

22 jaar heeft onze huistekenaar Nico Parassiadis van volksfiguren uit het Sint-Andrieskwartier tekeningen gemaakt. Door jicht aan zijn hand is het hem niet meer mogelijk dit voort te zetten. Vanaf nu geven we aan onze steunende en ereleden een mooie reproductie van een foto van kunstfotograaf Dominique Jansen gemaakt met een technische kamera (groot negatief). Zij zal telkens een opmerkelijk gebouw uit de Sint-Andrieswijk aan U voorstellen.

De eerste foto toont achter een beeldhouwde deur de Caloeisgang, een schilderachtige steeg omgeven door witgeschilderde lijstgevels die op een binnenplaats openzwelt. De plaats bevindt zich in het huis "Witten Griffioen" in de Lange Riddersstraat op het nummer 79. Het opschrift geeft aan dat het pand dateert uit 1515. Er hangt nog een beglaasde kast met een Onze-Lieve-Vrouwebeeldje met

kind en lichtarm uit 1854. Een tweede beeldhouwde deur toont U met trots een brede zwaai van een griffoen. Een griffoen is een fabelachtig dier met het bovenlijf van een adelaar en het benedenlijf van een leeuw. De binnenplaats is niet meer toegankelijk voor het publiek.

En voor de foto's voor de volgende jaren...

2019 IS HET BREUGELJAAR

We herdenken dit jaar de 450ste verjaardag van de dood van Pieter Breugel de Oude. Breugel was heel zijn leven een Brabander die binnen die streek meermaals verhuisde.

In 1541 verhuisde het gezin bestaande uit vader Adriaen Janss van Breda met zijn echtgenote Petronella Rubbens en hun twee zonen Pieter en Dirk en een dochter Gertrude naar Antwerpen. Volgens professor Jan Van der Stock naar de Sint-Janstraat, de huidige Aalmoezenierstraat.

Eén op de vijf inwoners was er kunstenaar. Ook de vader van Breugel was assistent in de kunst-industrie. In 1544 liet Adriaen zich inschrijven als poorter.

Voor 1550 overleed hij en daarna hertrouwde Petronella. Het huis van de Aalmoezenierstraat werd verkocht.

Tussen 10 oktober 1551 en 9 oktober 1552 schreef Pieter Breugel zich in als zelfstandige kunstenaar in de Sint-Lucasgilde te Antwerpen. Pieter heette tot dan Pieter van Breda zoals zijn vader en gebruikte "Breugel" als artiestennaam. "Het schilderboek" van Carl van Mander vermeldt in 1604 die naamsverandering uitdrukkelijk.

Volgens professor Van der Stock heeft Pieter zich nooit als poorter in Antwerpen laten inschrijven omdat hij als minderjarige met zijn familie naar Antwerpen kwam en hij het poorterschap automatisch via zijn vader kreeg.

Het schilderij "De Dulle Griet" is te bekijken in museum Mayer Van Den Bergh, Lange Gasthuisstraat 19.

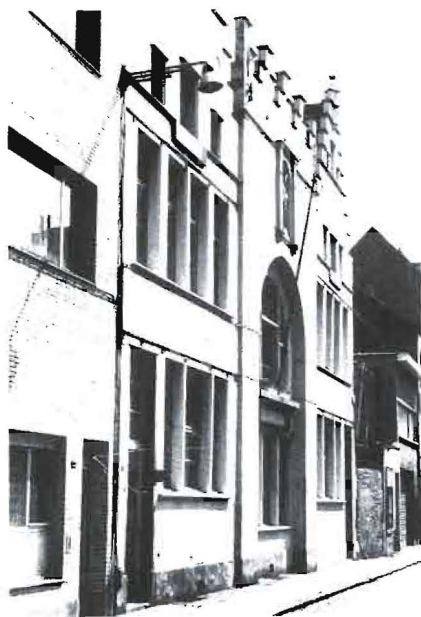
WIST GE ... ?

– dat de kerstmarkt 2018 een succes werd door de medewerking van de Buurtgroep Open Tuin Antwerpen (BOTA) ? Naast de traditionele bedeling van soep en jenever zorgden zij voor de verkoop van hotdogs en broodpudding.

– dat 30 jaar geleden het verouderde rusthuis “Köhler” in de Schoytestraat gesloten werd ? Het omvatte slechts 39 woongelegenheden. Onmiddellijk daarop werd de aanbesteding van een nieuwbouw goedgekeurd. Het nieuwe rust – en verzorgingstehuis zou 90 woongelegenheden hebben. Op de benedenverdieping worden naast het onthaal en de directielokalen een kapsalon, een kinelokaal en een bezigheidstherapie ingericht.

– dat in de late jaren 1630 een leerling van Rubens, Erasmus Quellinus, regelmatig meewerkte met het tekenen van ontwerpen voor illustraties voor de Plantijnse uitgeverij ? Rubens en Balthazar I Moretus bespraken onder elkaar het thema voor een titelpagina en lieten het vervolgens over aan Quellinus om het idee verder uit te werken. Meer en meer leverde Quellinus zelfstandig, zonder inbreng van Rubens, ontwerpen voor Moretus' boekillustraties. Het atelier van Quellinus bevond zich in de Happaertstraat nr. 6.

AGENDA VAN DE WIJK

- Seminiviering zaterdag 23 maart om 11 uur op de Grote Markt, vanaf 13.30 uur in coStA, Sint-Andriesplaats 24.
- Multatulitheater, Lange Vlierstraat 5, tot 30 maart elke vrijdag en zaterdag te 20.30 uur en zondag te 15 uur “The American Dream” van Jack Staal. Reservatie via tel. + 32 3 231 68 14 op donderdag tussen 17 en 18.30 uur en zaterdag tussen 17 en 19 uur.

ST.-ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Tijdschrift nr. 146-2019

www.sint-andries.com   sah@sint-andries.com

Rekeningnummer: BE14 7895 6624 4083, verdeling op naam: 8 euro/jaar

COMITE ST. ANDRIESKWARTIER HERLEEFT Korte Vlierstraat 7 - 2000 Antwerpen

Verantw. uitg.:
Martha Meulemans
Korte-Vlierstraat 7
2000 Antwerpen

“ZE ZIJN D’ER ! “

**Zondag 22 september te 15 uur
in coStA, Sint-Andriesplaats 24**

De heemkundige kring “Sint-Andrieskwartier herleeft” viert 75 jaar bevrijding van Antwerpen met de film “Ze zijn d’r” naar een idee en research van Fred Dewaele en een tekst van George Van Cauwenbergh.

Unieke beelden werden door een filmcamera genomen die verstopt zat in een boekentas.

Met dank aan de anonieme cineast die het grootste deel van deze filmbeelden gedraaid heeft op 8 mm en aan Marcel Gruyaert voor zijn 16 mm-film.

Productie en assistentie : Maryse Van den Wijngaert.

Realisatie : Lode Cafmeyer.

Een productie van de LU-groep NV Deurne, audio-visuele communicatie,
in samenwerking met de uitgeverij Marc Van de Wiele PVBA.

Voor en na de film kunnen liedjes uit de oorlogsjaren 1940 – 1944 worden meegezongen door de aanwezigen.

Inkom 5 euro : je kan betalen via bankrekening van Sint-Andrieskwartier Herleeft: BE14 7895 6624 4083 ofwel rechtstreeks via coStA (bali, vanaf 20 augustus van dinsdag t/m vrijdag van 10-16u & website).

Ereleden hebben gratis toegang.

Steenbergstraat

Foto: Frans Claes, anno 1944

D-DAY 6 JUNI 1944

“Okay, let’s go“. Met deze woorden viel op maandag 5 juni 1944 het besluit voor de tot dan toe grootste gecombineerde amfibische- en luchtlandingsoperatie ooit : Operatie Overlord. en een dag later, op D-day, landden tienduizenden geallieerde soldaten in het Franse Normandië om een einde te maken aan de Duitse bezetting van West-Europa.

De Duitsers verwachtten de landing bij Calais, waar de afstand tussen Groot-Brittannië en het vasteland het kortst is. Ze waren dan ook verast, mede door het slechte weer.

Volgens de Duitse generaal Rommel zouden de eerste 24 uur beslissend zijn, voor beide partijen zou het “de langste dag” worden.

Ten koste van ruim 5000 doden wisten de geallieerden op alle landingsplekken op D-day een bruggenhoofd te vestigen.

Toch zou het nog ruim twee maanden duren voordat de Duitsers in Normandië werden verslagen en de bevrijding van Europa echt kan beginnen.

Amerikaanse soldaten van de USS Samuel Chase
verlaten de landingsboot op Omaha Beach
op 6 juni 1944

ANTWERPEN 75 JAAR BEVRIJD 4 SEPTEMBER 1944

Het worden dit jaar grotere bevrijdingsfeesten omwille van de 75ste verjaardag van de bevrijding van de stad Antwerpen.

Er wordt extra veel aandacht besteed bij de getuigenissen van de laatste overlevenden die stilaan aan het verdwijnen zijn.

Mensen kunnen ook voorwerpen tonen die voor hen een speciale betekenis hebben aan de tweede wereldoorlog. Die voorwerpen kunnen tijdens een tijdelijke tentoonstelling in het FelixArchief van de Oude Leeuwenrui voor bezoekers getoond worden.

Tijdens het evenementenweekend van zaterdag 7 en zondag 8 september zullen ontmoetingen plaatsvinden in de bunkers van het Stadspark. Zaterdag zal er een grote vrijheidsparade door de stad trekken met een overvlucht van historische vliegtuigen en een "parade of sail" van schepen op de Schelde. Op de Grote Markt komt een klank- en lichtspel en op de Groenplaats gaat het traditionele bevrijdingsbal door. Gedurende het hele weekend staat op de

Scheldekaaien een bevrijdingsdorp.

Er wordt een monument opgericht met de namen van de slachtoffers van de Holocaust, van de slachtoffers van het nazigeweld, zoals verplichte tewerkgestelden, de verzetslieden en de slachtoffers van militair geweld.

Vanaf midden oktober tot eind maart 1945 werd de stad geteisterd door V-bommen. Antwerpen zou meermaals per dag bestookt worden. Daarbij vielen meer dan 4200 doden en bijna 7000 gewonden. Tientallen gebouwen werden met de grond gelijk gemaakt.

In Sint-Andries denken we speciaal aan de 56 doden en de 4 vermisten die door de V-bom in de Kronenburgstraat en de Kloosterstraat getroffen zijn op 14 december 1944 te 22.35 uur. Ook de slachtoffers van de V-bom in de Steenbergstraat verdienen een diep respect. Dat waren 58 doden en 64 gekwetsten die slachtoffers waren van de bom die viel op 16 januari 1945.

V-bom in de Kronenburgstraat

WIST GE ... ?

– dat onze bourgeoisiegroep op zaterdag 23 maart deelnam aan de Seminiviering van de vzw Aksie ? Zij boden bloemen en vruchtbaarheidskoek aan de pas gehuwde trouwers.

– dat 27 enthousiaste wandelaars mee stapten met de geleide wandeling “Beeldig Sint-Andries “ ? We danken stadsgids Luc Horions voor de interessante uitleg bij de 17 beelden. En het mooie weer was mede oorzaak van het succes.

– dat we het coStA (cultureel ontmoetingscentrum Sint-Andries) feliciteren voor het 25jarig bestaan ? We leenden voor de feestviering van 27 april boeken, brochures en artikels over het Sint-Andrieskwartier.

– dat we tijdens de Sint-Andries Run van de organisatoren met een infostand en met onze reus op de Sint-Andriesplaats mochten staan ? We danken hen van harte.

AGENDA VAN DE WIJK

– Multatuli-theater, Lange Vlierstraat 5, van 13 september tot en met 26 oktober elke vrijdag en zaterdag te 20.30 uur. Zondagmatinees te 15 uur : “De Nonnen van Navarone” van Anton Klee. Reservatie via tel. +32 3 231 68 14 op donderdag tussen 17 en 18.30 uur

– Sint-Andrieskerk : Laus Polyphoniae.

Op zaterdag 17 augustus te 20 uur : Capella Pratensis : Missa ecce ancilla domini (Guillaume du Fay)

Op maandag 19 augustus te 20 uur : Stille Antico met Missa ecce ancilla domini (Johannes Regis)

Op zaterdag 24 augustus: The Binchois Consort met “Mary of Burgundy”

Tickets : AMUZ, Kammenstraat 81, dinsdag en donderdag tussen 15 en 18 uur.

Tel. : +32 (0)3 292 36 80

ST.-ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Tijdschrift nr. 147-2019

www.sint-andries.com   sah@sint-andries.com

Rekeningnummer: BE14 7895 6624 4083, verdeling op naam: 8 euro/jaar

COMITE ST. ANDRIESKWARTIER HERLEEFT Korte Vlierstraat 7 - 2000 Antwerpen

Verantw. uitg.:
Martha Meulemans
Korte-Vlierstraat 7
2000 Antwerpen

KERSTMARKT 2019 14 DECEMBER VANAF 14 UUR

De heemkundige kring "Sint-Andrieskwartier herleeft" nodigt U uit op de tweede activiteit van het 44ste werkjaar.

De markt gaat net als vorig jaar met toestemming van "Woonhaven", door in het bewonerslokaal, Willem Lepelstraat 13.

De heemkundige kring serveert zoals de vorige jaren overheerlijke erwtensoep en lekkere jenever.

Bij de helpers van de buurtgroep Open Tuin Antwerpen (BOTA) kan men Hot Dogs en broodpudding kopen. We verwachten ook de komst van de kerstman.

Mogen wij U ontmoeten op 14 december in een gezellige kerstsfeer?

Hartelijk welkom !

"Sint-Andrieskwartier herleeft" en BOTA

HEROPENING TRAMMUSEUM

Aan de bourgeoisiegroep van “ Sint-Andrieskwartier herleeft “ werd gevraagd om op 15 juni te figureren in oude trams die rond 12.15 uur door de Nationalestraat zouden rijden.

Maria Van Kerkhove ging op zoek naar vrijwilligers die in kledij van de bourgeoisie op de oude trams zouden opstappen. Zij vond 31 mensen die daartoe bereid waren.

De tramloods Groenenhoek werd in 1912 gebouwd door de Compagnie Générale des Tramways en werd in mei 1913 in dienst genomen.

De loods heeft een oppervlakte van 4600 vierkante meter. Op de 21 sporen, waarvan 7 doodlopend, konden toen 140 tweeassige rijtuigen gestald worden.

De oorspronkelijke smidse en nazichtputten zijn nog steeds aanwezig.

In het begin van de jaren '60 van de vorige eeuw werd de loods aangepast voor de nieuwe PCC-wagens en voorzien van een wasstraat.

Op 19 maart 1996 werd de loods een beschermd monument, vooral door de dakconstructie. Op 15 december 1997 ging de loods officieel buiten dienst voor De Lijn. Op 21 oktober 1998 besliste de raad van bestuur van De Lijn om de loods Groenenhoek ter beschikking te stellen als museum. Het Vlaams Tram- & Autobusmuseum werd geboren. De collectie, gehuisvest in Fort V te Edegem, werd in 2001 naar de Groenenhoek verhuisd.

31 DECEMBER IS SYLVESTERDAG

Van Sint-Sylvester wordt verondersteld dat het iemand was die hield van gedaan werk (het einde van het jaar). Men denkt dat hij in het leven een bedelmonnik was die van huis tot huis met gezang smeekte om een aalmoes.

Net als Sylvester gingen de kinderen bij het kriecken van de eerste dag van het jaar hun liedjes luidkeels scanderen. In de eigen regio stapten ze naar cafés, winkels, vrienden, kennissen en familie.

De mensen gaven met plezier speculaas, appelsienen, appels, koekjes en centjes. De kleinsten hadden nog het meeste succes. Zij werden geprezen voor hun zangtalent. De pret steeg naarmate het welslagen van de bedeltocht.

De liedjes galmden door elkaar langs straten, pleinen en in portalen. Het volgende stond in de toptien van de toenmalige hitparade:

*Nieuwjaarse zoete,
het varken heeft vier voeten,
vier voeten en ene steert
het varken is geen duitje weerd.*

Indien deze zang geen geld opbracht werd er kort en krachtig gescandeerd :

*Hoog huis ! Lieg huis !
Hier zit een gierige pin in huis !*

Tenslotte werd het rondgehaalde thuis in een grote teil gekapt en gesorteerd.

De verkregen centjes gingen in de spaarpot en het gezamenlijk snoepen kon beginnen. Moe van het rondlopen in de kou en met een voldaan buikje gingen de kleintjes naar hun bedjes.

**De leden van het comité
“Sint-Andrieskwartier herleeft”
wensen alle lezers een gelukkig 2020 !**

WIST GE ... ?

– dat er 119 toeschouwers aanwezig waren op onze bevrijdingsnamiddag ?

98 % van de aanwezigen dankte voor de uitzonderlijke gelegenheid een authentieke film te ondergaan over de bevrijding van Antwerpen. Bij de 80plussers en de nog ouderen kwamen herinneringen over angst en verdriet uit hun tienerjaren naar boven.

De heer van 91 en de dames van 92 en 95 genoten van de aangename stem van Chris Gils en van de verfijnde virtuose begeleiding.

Onze heemkundige kring dankt coStA voor de techniek en voor de lekkere taart en koffie.

– dat onze redactie reeds 13 volksfiguren uit onze wijk besproken heeft in de Gazet van Sint-Andries ? Gezien het succes van deze reeks zullen er nog andere volgen

– dat de goedheilig man aanwezig zal zijn op de sinterklaasfeestjes van turnkring “De Hoop“, van coStA en van BOTA ?

AGENDA VAN DE WIJK

– Café-theater Multatuli, Lange Vlierstraat 5, De Quaghebeurs van Jeroen Maes, elke vrijdag en zaterdag te 20.30 uur van 16 november tot en met 11 januari. Zondagen 24/11, 1/12, 15/12, 29/12 en 5/1 om 15 uur.

Reservatie via telefoonnummer +32 3 231 68 14 elke donderdag tussen 17 en 18.30 uur.

– coStA, Sint-Andriesplaats 24, zondag 17 november te 15 uur “De kracht van het woord“, een voorstelling vol muziek, dans en poëzie door Studio Garcia Lorca.

ST.-ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Tijdschrift nr. 148-2020

www.sint-andries.com   sah@sint-andries.com

Rekeningnummer: BE14 7895 6624 4083, verdeling op naam: 8 euro/jaar

COMITE ST. ANDRIESKWARTIER HERLEEFT Korte Vlierstraat 7 - 2000 Antwerpen

Verantw. uitg.:
Martha Meulemans
Korte-Vlierstraat 7
2000 Antwerpen

EXPO “ DE POESJE “

We tonen de geschiedenis van de Poesje van het prille begin tot nu.

Van “Pulcinella” tot de Antwerpse Poesjes van de Reep,

Het Spelleke van Semini en “De Poesje van Sint-Andries”.

Met toestemming van “Woonhaven” gaat de expo door in het bewonerslokaal van de Willem Lepelstraat nr. 13. met medewerking van BOTA (Buurtgroep Open Tuin Antwerpen).

De opening van de tentoonstelling is op donderdag 16 april te 16 uur.

De expo blijft toegankelijk op 17, 18 en 19 april tussen 11 en 18 uur.

Iedereen is welkom !

DE NEUS

De Neus is de belangrijkste stangpop van de Poesje. Een stangpop is een houten pop die door stangen aan de kop en de rechterarm kan bewegen.

Poesje betekent niet alleen een kleine kat maar het is ook de naam van een poppentheater.

De pop van de neus is 82 cm lang en weegt 4,5 kilogram. Het woord "Poesje" is afkomstig van "Pulcinella" uit de Italiaanse "Commedia del arte".

"Pulcinella" komt van het woord "pulcino" wat Italiaans is voor "kuiken".

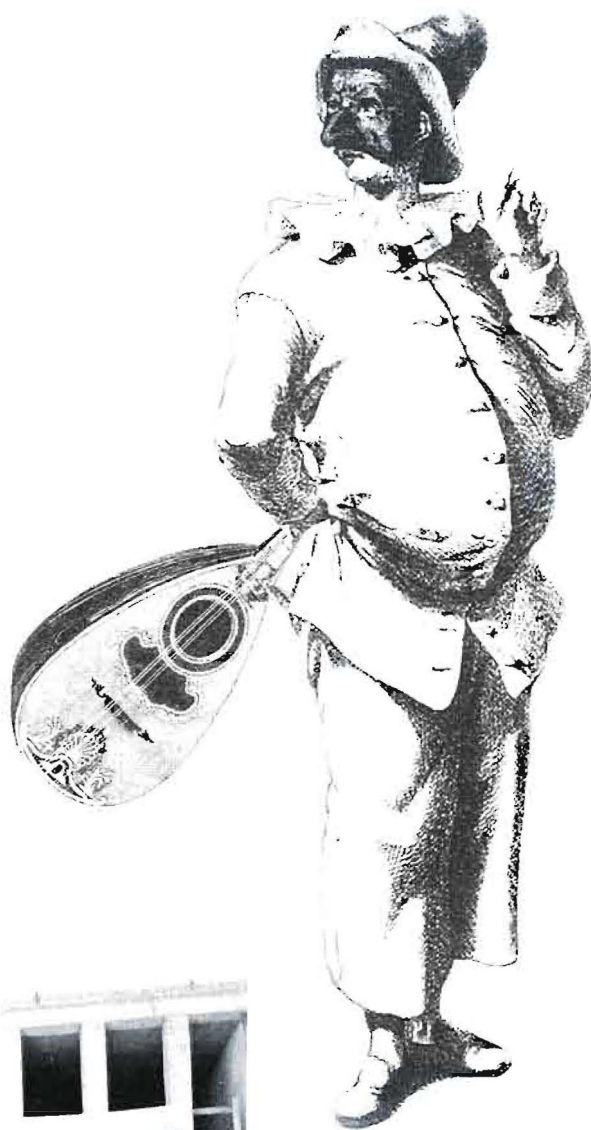
Het masker van de acteur die Pulcinella speelde heeft een snavelvormige neus.

Door de bochel op zijn rug is hij zeker geen moeders mooiste. Deze Italiaanse figuur zwermde uit over heel West-Europa. De figuur Pulcinella kreeg in de Antwerpse poesje de namen de Neus en de Bult.

Pulcinella hekelde vaak het beleid. Hij kon en mocht zeggen wat er op de lever lag.

Daarom werden acteurs vervangen door poppen. De legende wil dat de toenmalige poppenspelers de frustraties van de burgers konden weergeven.

Het Sint-Andrieskwartier werd door Amand de Lattin niet ten onrechte "De burcht van de poppenspelers" genoemd.

DE POESJES VAN ANTWERPEN

Hendrik Conscience beschreef in het boek "De geschiedenis mijner jeugd" de poesjevoorstellingen die hij als kleine jongen vanaf 1820 meemaakte in de Poesje van de Bogaerdestraat. Jaren later werd de nieuwe jeugdherberg aan deze straat "Pulcinella" genoemd.

Schrijver Domien Sleenckx bezocht in 1828 het theater van poppenspeler Van den Eynde dat gevestigd was in de Sint-Jansstraat, de huidige Aalmoezenierstraat.

Jean-Baptist De Paus mocht in januari 1840 een poppentheater openen in de Steenbergstraat. Dat van Toon was in de Augustijnenstraat.

In die tijd had duivenkoopman Sels zijn theater in het nachtverblijf van de Schoytestraat.

Omstreeks 1900 was het aantal poppentheaters herleid tot een drietal. Huisbazen verhuurden liever de ruimtes en vroegen er veel geld voor.

Er bleven maar drie theaters over in de Rijke Beuckelaerstraat. Dat van Jef Goris was het belangrijkste.

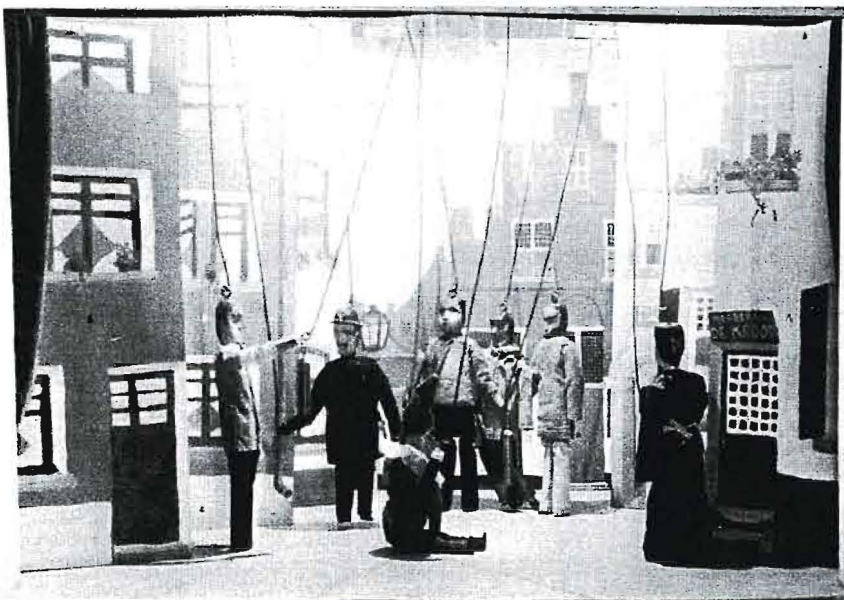
In 1935 mochten poesjevoorstellingen doorgaan onder de Sint-Andrieskerk langs de kant van de kelder in de Augustijnenstraat.

Sinds 1990 heeft de Neus een eigen beeld op het plein aan de Nationalestraat en de Prekersstraat. Het kwam er door het initiatief van de Poesje van Sint-Andries en werd betaald door het toenmalig winkelcentrum Nationalestraat.

Het is het werk van kunstenares Ine Peetermans.

Domien Sleenckx

1937 - Poesje onder de Sint-Andrieskerk

WIST GE ... ?

– dat onze kerstmarkt van 14 december zeer slecht weer had ? Hevige stormwind waaide de terrastafels weg die nadien kapot neervielen. Felle regen hield de meeste mensen thuis. Het weinige volk genoot nochtans van de overheerlijke erwtensoep en van de broodjes met worstjes. Een enthousiaste kerstman deelde de wensen van onze vereniging uit. We danken de medewerkers van BOTA voor hun bereidwillige hulp. En we hopen dat we dit jaar meer geluk zullen hebben met het weer !

– dat op 25 januari in coStA weer de Gouden Neuzen werden uitgereikt aan verdienstelijke wijkbewoners, aan goed functionerende wijkverenigingen en aan hard werkende ambtenaren ?

Onze secretaris vertelde er de geschiedenis van de Neus in de Poesje en onze fotograaf maakte er foto's.

AGENDA VAN DE WIJK

– Café-theater Multatuli, Lange Vlierstraat 5, elke vrijdag en zaterdag tot 28 maart te 20.30 uur, zondagmatinee's tot 22 maart te 15 uur : “ Booby-Trap “, een relatiekomedie van Eddy Van Ginkel.

Reservatie via telefoonnummer +32 3 231 68 14 elke donderdag tussen 17 en 18.30 uur.

– coStA , Sint-Andriesplaats 24 : Semini-viering op zaterdag 21 maart te 11 uur op de Grote Markt en vanaf 13.30 uur in coStA.